

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling
hbo-bacheloropleiding
Dier- en Veehouderij
voltijd

Hogeschool Inholland

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Dier- en Veehouderij
voltijd

Hogeschool Inholland

CROHO nr. 34869

Hobéon Certificering

Datum

8 december 2014

Auditpanel

De heer R.J.M. van der Hoorn, MBA CMC

De heer ir. M.P. Cuijpers

De heer dr.ir. J.G.W.M. Swinkels

De heer ir. M.C. Verschuur

Mevrouw M. Evers

Secretaris

De heer G.W.M.C. Broers

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	39
6.	AANBEVELINGEN	41
BIJLAGE I	Scoretabel	43
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	45
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma	47
BIJLAGE IV	Programma, werkwijze en beslisregels	49
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	53
BIJLAGE VI	Overzicht auditpanel	55

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool Inholland
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigde instelling
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	n.v.t.
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	B. Dier- en Veehouderij
registratienummer croho	34869
domein/sector croho	Domein Agriculture
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	bachelor
graad en titel	Bachelor of agriculture
aantal studiepunten	240 EC's
afstudeerrichtingen	Dier en Gezondheid (in afbouw) Dier en Samenleving (in afbouw)
onderwijsvorm	Competentiegericht
locatie	Delft
variant	voltijd
relevante lectoraten	Lector Duurzame verbindingen in de Greenports
datum audit / opleidingsbeoordeling	9 en 10 september 2014
contactpersoon	De heer T. Koomen Timo.koomen@inholland.nl

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding Dier- en Veehouderij** voltijd.

Bron: Kritische reflectie.

Peildatum: juli 2014.

instroom (aantal)	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	25	43	46	34	34	45
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ¹	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	32%	37%	35%	24%	41%	n.n.b.
uit de hoofdfase ²				2007	2008	2009
▪ voltijd				18%	22%	22%
rendement (percentage) ³				2006	2007	2008
▪ voltijd						67%
docenten (aantal + fte)			aantal		Fte	
▪ voltijd				8	6,2	
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁴			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd				2	6	-
docent-student ratio ⁵						
▪ voltijd				1:17,4		
contacturen (aantal) ⁶			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd				20	14	10

¹ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

² Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁴ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁵ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

⁶ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

2. SAMENVATTING

De opleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Inholland leidt op voor functies binnen de *agriculture*, in het bijzonder de Dier- en Veehouderijsector. Het werkveld waar afgestudeerden van deze opleiding terecht komen, bevindt zich geografisch met name in de Randstad. Bedrijven die zich hier bezighouden met het bedrijfsmatig houden van dieren, combineren daarbij de primaire productie met andere functies zoals zorg, natuurbeheer en agrotourisme. De beroepsrollen van afgestudeerden van deze opleiding zijn divers: van voorlichter/adviseur tot en met (ondersteunend) onderzoeker en ondernemer. Het Randstedelijk profiel van de opleiding leidt tot een focus op *One Health* (welzijn/gezondheid bij dieren), *Biobased Economy* (duurzame economie) en op de toepassing van technische innovaties in de veehouderij.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding hanteert de set eindkwalificaties, geformuleerd in de vorm van competenties, die in landelijk verband zijn afgesproken. De competenties zijn uitgewerkt in beheersindicatoren die op drie niveaus helder en daarmee goed toetsbaar zijn geformuleerd. De opleiding kent drie focusthema's die relevant zijn voor het werkveld maar nog verdere uitwerking behoeven. Zowel internationalisering als de onderzoekscomponent maken deel uit van de set competenties. De opleiding bespreekt ontwikkelingen in het werkveld jaarlijks met haar beroepenveldcommissie en past vervolgens, indien noodzakelijk, de competenties aan.

Het auditteam beoordeelt standaard 1 als voldoende gelet op de wijze waarop de competenties zijn uitgewerkt in beheersingsindicatoren waarbij de focusthema's nog aandacht behoeven.

Programma

In het programma zijn actuele ontwikkelingen opgenomen waaronder die op het terrein van duurzaamheid en infectieziekten. Het curriculum kenmerkt zich door een omvangrijke theoretische component in het eerste en tweede studiejaar en een praktijkcomponent die vooral in de tweede helft van het programma is verwerkt. Het werkveld is bij de vakinhoudelijke vormgeving van de opleiding betrokken door de levering van actuele thema's en onderzoeksopdrachten. Er is sprake van een samenhangend curriculum waarbinnen vijf leerlijnen te onderscheiden zijn. De kennisbasis verwerft de student met name binnen de conceptuele leerlijn. In de vaardighedenleerlijn maakt de student kennis met de praktijkcomponent van de opleiding. Dit gebeurt voor een belangrijk deel, maar niet uitsluitend, tijdens de stage.

De praktijkgerichtheid van de opleiding en de onderzoekscomponent, die als onderzoeksleerlijn wel nog verdere uitwerking verdient, zorgen ervoor dat de student alle competenties kan verwerven na vier jaar studie. De internationaliseringscomponent binnen de opleiding is nog een aandachtspunt. De lector, die aan het domein Agriculture verbonden is, schoolt docenten op het gebied van onderzoeksvaardigheden. De ondersteunende rol van de lector bij onderwijs- en netwerkontwikkeling waardeert het auditteam als positief. De betrokkenheid van de lector bij de activiteiten van studenten mag intensiever.

De propedeusefase heeft een selecterende, oriënterende en verwijzende functie. Het didactisch concept van de opleiding is duidelijk uitgewerkt en terug te vinden in opbouw van het curriculum, in het bijzonder in de handleidingen en blokhandleidingen. Daarin zijn de werkvormen en de studielast beschreven. In de projecten combineert de student zijn kennis van theorie en de praktijk; de projecten vormen daarmee een belangrijk didactisch instrument voor de opleiding. Naarmate de student vordert in zijn studie, neemt de sturing vanuit de opleiding af en verwacht zij van de student dat hij in staat is om zelf zijn studie te plannen.

De opleiding besteedt nadrukkelijk aandacht aan het in kaart brengen van het instroomniveau van haar studenten. De samenwerking met het toeleverend onderwijs om de overgang van het voortgezet onderwijs/beroepsonderwijs naar het hbo te verbeteren is positief. De opleiding neemt op het gebied van de studieonderdelen Nederlands en Scheikunde remediërende maatregelen. Het belang van goed Nederlands wordt door de opleiding onderkend binnen alle studieonderdelen. De opleiding gaat zorgvuldig om met de eisen rond het verkort programma en is kritisch waar het de voortzetting van de mogelijkheid betreft om studenten dit verkorte, drieënhalf jaar durende programma, te laten volgen.

De rendementen van de opleiding zijn een aandachtspunt. De opleiding is wat studie-intensiteit betreft 'goed te doen'. De studieloopbaanbegeleiding bepaalt mede de studeerbaarheid van de studie; studenten beoordelen dit over het algemeen als zinvol. Bij de start van de studie richt de begeleiding zich vooral op het vertrouwd raken met de opleiding, de studiemethoden, de studiebelasting en met de opbouw en organisatie van de opleiding. In de tweede fase van de studie neemt de intensiteit van de begeleiding af en is sprake van toenemende zelfsturing door de student. De introductie van 'stoplichten' in de opleiding zorgt ervoor dat studenten pas met een volgende fase van hun studie kunnen starten, nadat zij eerder bepaalde studieonderdelen succesvol hebben afgerond.

Samenvattend stelt het auditteam vast dat er sprake is van een programma dat studenten in staat stelt om de set competenties te behalen. Theorie en praktijk vullen elkaar in voldoende mate aan, waarbij internationalisering en het verder vormgeven van de onderzoeksleerlijn in de vierjarige studie nog aandachtspunten zijn. Het programma is voor studenten voldoende studeerbaar; reden voor het auditteam de standaarden 2, 3 en 6 als voldoende te beoordelen. De standaarden 4 en 5 beoordeelt het auditteam als goed omdat de didactische uitgangspunten inzichtelijk zijn verwerkt in het curriculum, óók voor studenten, en de opleiding ruim aandacht besteedt aan het zo goed mogelijk laten verlopen van de overgang van het toeleverend onderwijs naar het hbo. Standaard 7 voldoet.

Personeel

Het door de opleiding gehanteerde personeelsbeleid is op hogeschoolniveau bepaald en op domein- en opleidingsniveau verder uitwerkt. Gedurende een studiejaar volgen er gesprekken, mede op basis van studentevaluaties, tussen docenten en leidinggevende over opleidingsgerelateerde kwesties. Een deel van de docenten heeft een wo-achtergrond op het terrein van Diergeneeskunde/Dierwetenschappen. De mogelijkheid tot professionalisering van docenten, met name het volgen van ontwikkelingen in de beroepspraktijk, is nog een aandachtspunt. Gelet op hun achtergrond zijn docenten vakinhoudelijk goed in staat om het hen toebedeelde vakgebied te doceren.

Wat het aannamebeleid betreft, geldt dat docenten dienen te beschikken over een voor het vakgebied relevante opleiding op masterniveau. De omvang van het personeel, acht docenten, is op dit moment voldoende maar vormt wel een punt van aandacht, mede gelet op de brede taakstelling van docenten en de door hen ervaren werkdruk. Hier is sprake van kwetsbaarheid. De docent-studentratio van 1 docent op ruim 17 studenten waardeert het panel als positief.

Gelet op de gestructureerdheid van het personeelsbeleid, de noodzaak tot meer aandacht voor scholingsactiviteiten, de werkdruk en de omvang van het docententeam die net voldoende is, komt het auditteam voor de standaarden 8 en 10 tot het oordeel voldoende, standaard 9 beoordeelt het auditteam als goed.

Voorzieningen

Het gebouw van de onderwijsinstelling aan de Rotterdamseweg in Delft oogt schoon en is voorzien van de noodzakelijke voorzieningen wat betreft lokalen, werkruimten en ICT faciliteiten. Voor de bibliotheekvoorzieningen verwijst de opleiding studenten naar andere Inholland vestigingen en naar digitale bronnen.

De studiebegeleiding is duidelijk uitgewerkt. Het eerste studiejaar is de begeleiding intensief om vervolgens in intensiteit af te nemen. Studenten blijken tevreden te zijn over de studieloopbaanbegeleiding en hun SLB'er. De informatievoorziening komt ten dele tegemoet aan de wensen van studenten. Roostering is hierbij nog een aandachtspunt voor de opleiding.

Overwegende dat de voorzieningen *up to date* zijn en studenten tevreden zijn over hun begeleiding, beoordeelt het auditteam de standaarden 11 en 12 als voldoende.

Kwaliteitszorg

De opleiding heeft duidelijk streefdoelen geformuleerd die zijn terug te vinden in het kwaliteitshandboek. De *Plan*, *Do* en *Check* fase zijn aanwijsbaar in de keten van kwaliteitszorg. Door de geringe omvang van de opleiding is er sprake van korte communicatielijnen. De opleiding voert evaluaties systematisch uit. De evaluatieresultaten bieden de opleiding voldoende handvatten om verbetermaatregelen te initiëren. De afgelopen twee jaar heeft de opleiding op verschillende terreinen, waaronder op het gebied van het curriculum, veel gerealiseerd.

Het auditteam stelt vast dat de opleiding de voor haar relevante partijen betreft bij evaluaties van het onderwijsprogramma. Deze evaluaties leveren de opleiding waardevolle gegevens op omtrent de organisatie, ontwikkelingen in het werkveld en medewerkerstevredenheid. Het alumnibeleid staat al een aantal jaren goed in de steigers en biedt de opleiding belangrijke informatie over de arbeidsmarktpositie van haar afgestudeerden en de aansluiting opleiding en beroepenveld.

Overwegende dat de opleiding regelmatig evalueert, daarbij uitgaat van streefdoelen en belanghebbende partijen betreft, beoordeelt het auditteam standaard 13 als goed. Standaard 14 en 15 beoordeelt het auditteam als voldoende.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding deelt een examencommissie met de opleiding Landscape & Environment Management. Deze is voldoende toegerust voor haar takenpakket. De opleiding beschikt over een adequaat vormgegeven systeem van toetsing, waarbij zij duidelijke uitgangspunten ten aanzien van toetsbeleid formuleert. Taken en verantwoordelijkheden zijn hierbij duidelijk belegd. De toetsen die het auditteam heeft bestudeerd zijn valide, voldoende betrouwbaar en representeren het bachelorniveau.

Wat betreft het afstudeerproces beschikt de student over de beoordelingscriteria en over informatie op het terrein van begeleiding en de eigen taken en verantwoordelijkheden binnen het afstudeerproces. Het werkveld geeft aan tevreden te zijn over het niveau van afgestudeerden. De kwaliteit van de afstudeerwerken beoordeelt het auditteam als hbo-bachelorniveau; de beoordeling door de opleiding van de afstudeerwerken als navolgbaar en adequaat.

Gelet op het transparante beleid op het terrein van toetsen en examinering, de kwaliteit en het niveau van de toetsing en de kwaliteit van de eindwerkstukken die beroepsrelevant en op hbo-bachelorniveau geschreven zijn, beoordeelt het auditteam standaard 16 als voldoende.

Algemene conclusie:

Gelet op het bachelorniveau van de afgestudeerden, concludeert het auditpanel dat de opleiding haar ambities waarmaakt, mede dankzij een gestructureerd programma, een voldoende uitdagende leeromgeving en deskundige docenten. De voorzieningen zijn in orde. Studenten, werkveld en auditteam zijn tevreden over het niveau van de opleiding en de kwaliteit van de afgestudeerden. Al met al voor het auditteam voldoende reden om de opleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Inholland met de score voldoende te beoordelen en de NVAO te adviseren de opleiding voor een periode van zes jaar te accrediteren.

Den Haag, 8 december 2014

R.J.M. van der Hoorn,
voorzitter

G.W.M.C. Broers,
secretaris

3. INLEIDING

De opleiding Dier- en Veehouderij behoort binnen Hogeschool Inholland tot het domein Agriculture, één van de zeven domeinen van de hogeschool. Binnen het hoger beroepsonderwijs zijn er nog drie andere hogescholen die deze opleiding aanbieden: Hogeschool van Hall Larenstein, CAH Vilentum en de HAS Hogeschool. Binnen de onderwijsinstelling is sinds 2011 sprake van veranderingen in de strategische koers waaronder een meer regionale verankering van de verschillende Inholland vestigingen, de overgang van onderwijsinstelling naar kennisinstelling en een onderwijsportfolio dat in overeenstemming is met het profiel van de hogeschool. Zo richt de Delftse Inholland vestiging zich met name op het aanbieden van agro-opleidingen, hetgeen past binnen de Randstedelijke regio. Hiertoe behoren behalve de opleiding Dier- en Veehouderij ook de opleidingen Greenport Business & Retail, Food Commerce & Technology en Landscape & Environment Management.

De opleiding biedt studenten een vierjarig programma aan waarbij zowel het dier als de fysieke omgeving van het dier centrale thema's zijn. De opleiding kent twee afstudeerrichtingen: Dier en Gezondheid, en Dier en Samenleving. Beide afstudeerrichtingen zijn in afbouw. Door de overgang van school naar kenniscentrum is er thans sprake van een herontwerp van het curriculum door vanaf het eerste studiejaar de beroepsrollen: voorlichter/adviseur, onderzoeker, beleidsmedewerker/toezichthouder en ondernemer als een rode draad door het curriculum te laten lopen.

Accreditatie 2008 en resultaten interne audits

Voorafgaand aan de accreditatieaudit in 2014 zijn verschillende interne audits uitgevoerd. Deze audits, inclusief de resultaten van de audit in 2008, leidde tot verschillende maatregelen, waaronder:

- de invoering van een intakeassessment als start van de beroepsgerichte loopbaanontwikkeling van studenten,
- versterking van het internationale karakter van de opleiding door het opnemen van internationale literatuur en anderstalig onderwijs,
- verbetering van de informatievoorziening aan studenten,
- versterking van de onderzoeksvaardigheden van zowel de docenten als de studenten,
- het verder aanscherpen van het afstudeerproces en afstudeeronderzoek door een verbeterde facilitering en ondersteuning van de student. Wat dit betreft, kent de opleiding inmiddels een afstudeercommissie, afstudeerkringen en zijn de beoordelingscriteria rond afstudeerproducten verder geobjectiveerd.

Eén van de meest in het oog springende maatregelen die de opleiding genomen heeft en die inmiddels geëffectueerd is, is het versterken van het beroepsbeeld. Was dit in het verleden lang niet voor alle studenten duidelijk, thans besteedt de opleiding in haar voorlichtingsmateriaal en in het studiemateriaal, met name in de propedeuse, ruim aandacht aan de beroepsrollen waarin de afgestudeerde terecht komt. Zo wordt het curriculum ingericht vanuit de vier hierboven genoemde beroepsrollen die verbonden zijn aan de arbeidsvraag vanuit het werkveld. De opleiding hecht daarbij veel belang aan de relatie met het werkveld, zodat studenten hiermee al in een vroeg stadium van hun studie in aanraking komen.

Deze rapportage

Eerder, in 2011, heeft Hobéon drie opleidingen uit het domein Agriculture beoordeeld. Op een aantal punten, bijvoorbeeld op het terrein van voorzieningen en kwaliteitszorg, tonen de verschillende opleidingen overlap. De bevindingen van het auditteam zullen dan ook op deze overlappende terreinen op onderdelen overeenkomen en in hun beschrijving in de vier rapportages eveneens op onderdelen identiek zijn. De opleiding Dier- en Veehouderij wordt op één locatie, Delft, uitgevoerd.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Doel van de opleiding

De opleiding heeft haar doelstelling beschreven in het opleidingsprofiel. Zij wil studenten voorbereiden op het vervullen van functies in de dierlijke sector, zowel nationaal als internationaal, binnen de uitgangspunten van een duurzame bedrijfsvoering. Daarbij ligt de nadruk op het voorbereiden op brug- c.q. vertaalfuncties tussen beleid en onderzoek enerzijds en praktijk en perifeer bedrijfsleven anderzijds.

De opleiding stimuleert een professionele ontwikkeling bij haar studenten door hen uit te rusten met competenties die op de praktijk gericht zijn. Daarbij heeft de opleiding gekozen voor vier beroepsrollen, die van onderzoeker, beleidsmedewerker/toezichthouder, voorlichter, adviseur en ondernemer. Deze vier beroepsrollen vinden we terug in de 'oude' set competenties en in de herziene set competenties.

Inhoud en oriëntatie

De set eindkwalificaties waar de opleiding van uitgaat is gebaseerd op het landelijk competentieprofiel uit 2002. Dit profiel is tot stand gekomen in een samenwerkingsverband tussen HAO-opleidingen (Hoger Agrarisch Onderwijs) en het werkveld. Ten tijde van de audit in 2014 werkten de HAO-opleidingen opnieuw in samenwerking met het werkveld aan een herziening van het beroepsprofiel. Dit moet nog worden vastgesteld. De contouren zijn echter al goed duidelijk.

Voorafgaand aan dit nieuwe landelijk opgestelde profiel zijn door de opleiding in twee visiedocumenten het nieuwe profiel en de hiervan afgeleide eindkwalificaties beschreven. De inhoud van beide visiedocumenten en het nieuwe landelijk profiel zullen, zo gaf de opleiding aan, in aanzienlijke mate overlap vertonen. Het nieuwe profiel en de hiervan afgeleide eindkwalificaties geven het auditteam een voldoende beeld van nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied waar de opleiding aandacht aan besteedt. Hiertoe behoren: toenemende internationalisering, mede door de regelgeving vanuit Brussel, het belang van het operationeel beheren van dier- en veehouderij en maatschappelijk verantwoord ondernemen rond dier en gezondheid. Het auditteam is er positief over dat de Delftse opleiding ieder voorjaar de eindkwalificaties bespreekt met haar beroepenveldcommissie. Daardoor is voldoende gewaarborgd dat zij aandacht besteedt aan nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied en het werkveld. Samengevat hanteert de opleiding competenties op de terreinen:

- Onderzoeken
- Vermarkten
- Strategisch ondernemen
- Leiding geven
- Voorlichting/advies
- Beleid
- Kwaliteit/ketenbeheer
- Operationeel beheren dier- en veehouderij

Voor de nieuwe competenties (2014) geldt dat deze zich richten op:

- Het ontwikkelen en vermarkten van producten en/of diensten
- Het opstellen en uitvoeren van toegepast onderzoek
- Het opstellen van een ondernemingsplan
- Het leiding geven aan projecten, processen en mensen
- Het acquireren van opdrachten en het adviseren van doelgroepen
- Het kunnen vertalen en toepassen van regelgeving en beleid
- Het kunnen toepassen van een kwaliteitssysteem
- Het analyseren en optimaliseren van een dier- en veehouderij in relatie tot de omgeving
- Het kunnen overzien van de internationale sector
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De oriëntatie van de opleiding is beschreven en duidelijk uitgewerkt in competentiekaarten. Dit is voor het laatst gebeurd voor het studiejaar 2013/2014. Het auditteam kon zich op basis van deze competentiekaarten een goed beeld vormen van de inhoud en de diepgang van de opleiding en stelt vervolgens vast dat de opleiding terecht deel uit maakt van het domein Agriculture.

De opleiding heeft zicht op de verschillende functiegroepen waar haar afgestudeerden terechtkomen. Het betreft met name commerciële functies, managementfuncties, onderzoeksfuncties, beleidsfuncties en adviesfuncties. Sectoren waar afgestudeerden terechtkomen zijn de diervoederindustrie, adviesbureaus, de Voedsel- en Warenautoriteit en natuurbeheerorganisaties. Het auditteam stelt vast dat de (nieuwe) competenties studenten voldoende voorbereiden op zowel de functies als de sectoren waar afgestudeerden terechtkomen.

Niveau

De competenties zijn in een matrix op inzichtelijke wijze gekoppeld aan de vijf Dublin descriptoren. Voor elk van de competenties heeft de opleiding een competentiekaart opgesteld waarin zij een korte beschrijving geeft van de competentie en vervolgens de 'beheersingsindicatoren' beschrijft op drie niveaus. Een 'beheersingsindicator' geeft concreet aan wát de student exact kan op de niveaus 1, 2 en 3. Vanaf niveau 1 leert de student om kennis en vaardigheden toe te passen binnen de beroepspraktijk en voert hij een beroepstaak uit binnen voorspelbare kaders. Voor niveau 2 geldt dat de student in staat is om zelfstandig en binnen vastgestelde richtlijnen aan een beroepstaak te werken waarbij de student om kan gaan met onzekerheden en oplossingen kan bedenken. Op het hoogste niveau, niveau 3, voert de student werkzaamheden uit die hij kan verantwoorden en neemt hij beslissingen die leiden tot het gewenste resultaat. Samengevat: als een student alle vakken uit het eerste tot en met het derde studiejaar behaalt, dan toont hij aan dat hij beschikt over de kennis en vaardigheden die nodig zijn om de beroepstaken op niveau 3 uit te voeren.

Op iedere competentiekaart is tevens de context vermeld waarbinnen de student de competentie dient te verwerven en zijn kennis & inzichten, vaardigheden en attitude opgesomd. Al met al een duidelijke concretisering van de competenties.

Focusthema's

Recent, in het voorjaar van 2014, heeft de opleiding drie thema's benoemd waar zij zich op wil richten in haar onderwijs en waarmee zij zich wil onderscheiden van de andere drie hbo-opleidingen op dit terrein: 'One health', 'Toepassing (technische) innovatie veehouderij' en 'Biobased Economy'. Deze focusthema's zijn ontstaan vanuit de behoefte van het werkveld en helpen de opleiding bij haar positionering. Deze focusthema's zijn adequaat gekozen, zo stelt het auditteam vast, maar verdienen nog wel verdere uitwerking.

Het auditteam zet vraagtekens bij het onderscheidend vermogen van deze drie focusthema's ten opzichte van andere 'HAS-en'. Ook bieden zij aansluiting bij internationale ontwikkelingen in het vakgebied zoals op het terrein van de vraag naar dierlijke producten en diensten.

Internationalisering

Eén van de nieuwe set eindkwalificaties heeft betrekking op internationalisering. Het auditteam vindt het terecht dat de opleiding dit aspect heeft toegevoegd aan de eindkwalificaties, mede gelet op het sterk internationale karakter van het werkveld waarin afgestudeerden terechtkomen. Van belang is dat de opleiding ook voor deze competentie (en voor de nieuwe competentie op het terrein van maatschappelijk verantwoord ondernemen) de competentiekaart uitwerkt.

Onderzoek

De onderzoekscomponent is zowel in de 'oude', uit 2002 daterende, set competenties opgenomen als in de herziene set. In de competentiekaarten rond 'Onderzoek' staat vermeld dat een afgestudeerde in staat is om zelfstandig of in teamverband een representatief (toegepast) onderzoek uit te voeren dat bijdraagt aan de oplossing van een complex probleem op het terrein van dier- en veehouderij. Per niveau (1, 2 en 3) heeft de opleiding vervolgens op de competentiekaart de beheersingsindicatoren beschreven zoals: 'kan relevante bronnen selecteren en gebruiken om zich verder in de onderzoeksvraag te verdiepen (niveau 1), kan in overleg met een opdrachtgever een aanpak voor de uitvoering van een onderzoek ontwerpen en daarbij rekening houden met het pakket van eisen (niveau 2) en kan een literatuuronderzoek uitvoeren, inclusief het beoordelen van de betrouwbaarheid van de geraadpleegde bronnen en daarover rapporteren in correct Nederlands. Een duidelijke uitwerking van de onderzoekscompetentie, zo stelt het auditteam vast.

Bijdrage werkveld

De opleiding werkt samen met andere opleidingen op het terrein van dier- en veehouderij in HAO-verband. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de opleidingen regelmatig zowel formeel als informeel informatie uitwisselen die vakinhoudelijk en werkveldrelevant is. Zo ook de Delftse opleiding die beschikt over een werkveldcommissie die regelmatig overlegt met de opleiding over belangrijke onderwerpen. Een voorbeeld hiervan trof het auditteam aan rond het 'legitimatievraagstuk' van de opleiding. Zowel het docententeam als de beroepenveldcommissie houden zich met dit vraagstuk bezig: waar is op de arbeidsmarkt vraag naar hbo-afgestudeerden van deze opleidingen en wat betekent dit voor het profiel, de competenties en de opbouw en invulling van het curriculum. Beantwoording van deze vraag heeft geleid tot een verdere aanscherping van het profiel/de focusthema's en tot het zich richten op de eerder genoemde beroepsrollen. Verder, zo blijkt uit notulen, dient de werkveldcommissie vooral als een klankbord, toetssteen en denktank.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de beoogde eindkwalificaties, die afgestudeerden dienen te bereiken, wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd zijn met name door de competentiekaarten, dat (ii) de opleiding een steeds duidelijker beeld krijgt waartoe zij studenten opleidt en welke eisen ook het internationale beroepenveld stelt aan afgestudeerden, dat (iii) de focusthema's adequaat zijn gekozen maar nog verdere uitwerking verdienen, dat (iv) het werkveld betrokken is bij de inhoud van de opleiding en dat (v) competenties op de terreinen internationalisering en onderzoek in de nieuwe nog op landelijk niveau te valideren set competenties zijn opgenomen, komt het auditteam bij standaard 1 tot het oordeel voldoende.

Programma

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Toelichting NVAO: Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het beroepenveld en het vakgebied.

Bevindingen

Inleiding

De afgelopen jaren is er binnen de opleiding sprake geweest van een toenadering tot het werkveld. Dit proces is nog niet afgerond maar bestudering van het curriculum laat zien dat de opleiding vaker de buitenwereld naar binnen haalt door projecten, praktijkopdrachten en, steeds vaker, gastcolleges. De herziene set eindkwalificaties leidt tot aanpassingen van het curriculum; verder houdt de werkveldcommissie de opleiding op de hoogte van ontwikkelingen in het werkveld die vervolgens hun weg vinden naar het curriculum.

Werkveld

Het werkveld speelt een belangrijke rol bij de uitvoering van het vierjarige curriculum. Zo zet de opleiding nadrukkelijk in op projectmatige samenwerking met bedrijven en instellingen in de regio. Dat het curriculum een directe verbinding heeft met het beroepenveld/vakgebied blijkt uit de wijze waarop de student de beroepstaken binnen het programma moet uitvoeren. In ieder blok heeft de opleiding minimaal één praktijkelement opgenomen om studenten vanaf het eerste studiejaar de gelegenheid te geven om in contact te komen met de praktijk en zo het beroepsbeeld bij de student vorm te geven. Dat gebeurt door het uitvoeren van projecten, maar ook door de opname van praktijkcases in het curriculum, vaak geleverd door het werkveld. Zo kunnen studenten in blok 3 en 4 van het eerste studiejaar een bedrijfsbezoek plannen als onderdeel van een opdracht, bezoeken zij in het tweede studiejaar bedrijven op het terrein van multifunctionele landbouw, dier-mens relaties en op het terrein van keten en kwaliteit. In blok 3 van het tweede studiejaar maakt de student kennis met alumni die beschikken over (stage-/werk)ervaring in het buitenland.

In de laatste fase van de studie heeft de student een externe opdrachtgever die mede beoordeelt of het door de student opgeleverde (advies)product voldoet aan zijn eisen en die de student daarbij relevante feedback geeft. De projecten waar de student aan werkt, al dan niet in groepsverband, zijn altijd gerelateerd aan een van de leerlijnen (zie hierna) en vooral bedoeld om kennis en vaardigheden toe te passen in de praktijk. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek door studenten op het terrein van centraal vergisten van dierlijke mest waarbij bierbrouwer Heineken betrokken is. Studenten bevragen veehouders over de mogelijkheden die vergisting van mest hen biedt en welke problemen (investering, arbeid, stofstromen, e.d.) hierbij optreden. In het derde studiejaar voert de student binnen de kaders van zijn stage een project uit, in de regel een opdracht voor een extern bedrijf. Het panel vindt dat de opleiding hierbij streeft naar een zo reëel mogelijke situatie: de student wordt gehouden aan deadlines en werkt binnen de kaders die het bedrijf stelt. Essentieel hierbij is, zo bleek uit het gesprek met het werkveld, dat studenten leren zich te gedragen volgens de regels van het bedrijf. Verder onderhouden docenten contact met alumni om de aansluiting te behouden met het werkveld en studenten te voorzien van stage- en/of afstudeermogelijkheden.

Actualiteit

De opleiding haakt in op actuele ontwikkelingen in het vakgebied. De focus ligt daarbij op de toepassing ervan binnen een praktijksituatie. Studenten zijn tevreden over de beroepsgerichtheid van de opleiding en de mate waarin de opleiding hen voorbereidt op het werkveld. Ontwikkelingen in het vakgebied komen tevens aan bod tijdens gastcolleges. Deze vinden studenten interessant en relevant maar het aantal gastcolleges is nog beperkt.

Dat mag volgens het auditteam nog worden uitgebreid, hoewel de opleiding in iedere onderwijsperiode een of meer praktijkelementen opgenomen heeft waarbij actuele ontwikkelingen aan bod komen.

De toenemende aandacht binnen de opleiding op het terrein van zoönosen (infectieziekten die van mens op dier overdraagbaar zijn) is een goed voorbeeld van actualisering van het curriculum. Voor de opleiding betekent het bestaan van zoönosen dat zij aandacht besteedt aan het krachtenveld tussen de verschillende partijen die betrokken zijn bij van dier op mens overdraagbare infectieziekten, juist binnen de Randstad waar contacten tussen dier en mens volop aanwezig zijn. Studenten brengen dan bijvoorbeeld een bezoek aan 'agrarische kinderdagverblijven' en aan een instelling met hulphonden voor mensen met autisme.

Internationalisering

Zoals onder standaard 1 vastgesteld, is in de nieuwe set eindkwalificaties sprake van een internationale oriëntatie. Op dit punt kan de opleiding zich echter programmatisch nog verder ontwikkelen.

De verbinding tussen taalonderwijs en internationale literatuur en het verwerven van vaardigheden op het terrein van 'interculturele communicatie beschouwt het auditteam als een eerste aanzet tot internationalisering, evenals de interne notitie rond 'Dier- en veehouderij in internationaal perspectief'. De opleiding heeft zicht op internationale ontwikkelingen in het vakgebied. Het auditteam vindt het wel van belang dat de opleiding de internationaliseringscomponent binnen het curriculum verder uitwerkt en daarvoor samenwerkingsverbanden zoekt met buitenlandse kennis- en onderwijsinstellingen. Dit is thans in beperkte mate het geval.

De stageplek

De stage-component is onlosmakelijk verbonden met de inhoud van het programma. Tijdens zijn studie maakt de student kennis met het werkveld. Met name voor studenten in de eerste fase van de studie is dit belangrijk omdat zij via stages een beter beeld krijgen van hun toekomstig beroepenveld. De prominentere focus op de ontwikkeling van beroepsrollen tijdens o.a. stages in de laatste twee studiejaar moet de student verder voorbereiden op zijn functioneren als startende beroepsbeoefenaar.

Voorafgaand aan de stage in het derde studiejaar stelt de student een stageplan op waarbij hij de te verwerven competenties tijdens de stage koppelt aan de stage-opdracht. De student bespreekt dit met zijn studieloopbaanbegeleider. Tijdens de stage begeleidt een procesbegeleider vanuit de opleiding de student. De student voert meerdere gesprekken met deze procesbegeleider en met de begeleider op de stageplek. Centraal uitgangspunt voor de stage is het eigen initiatief van de student én de eigen verantwoordelijkheid. De opleiding laat studenten de vrijheid hoe zij omgaan met de door de opleiding verstrekte informatie rond stages. Studenten bevestigen het beeld van de grote mate van vrijheid rond stages. Het auditteam is positief over de mate van sturing die de opleiding geeft aan een student die zich in de tweede helft van zijn opleiding bevindt: van deze groep studenten mag, conform de Dublin Descriptoren, een zekere mate van eigen initiatief en inzet worden verwacht.

Het eerste studiejaar kent twee stages. Voor veel studenten is dit de eerste keer dat zij in aanraking komen met primaire dier- en veehouderijbedrijven. De stage in het derde studiejaar en de afstudeeropdracht in het vierde jaar omvat één grote opdracht op hbo-bachelorniveau met aandacht voor de vier centraal gestelde competenties: onderzoeken, voorlichting/advies, operationeel beheren dier- en veehouderij en de competentie gekoppeld aan de door de student gekozen afstudeerrichting.

Slechts een beperkt aantal studenten voelt zich aangetrokken tot het volgen van een buitenlandstage. Ten tijde van de audit studeerde een student af in Singapore en liepen vier studenten stage in het verre buitenland. Studenten geven aan dat zij bij voorkeur stage lopen in Nederland. Als zij daarbij internationale ervaring willen opdoen, ligt het voor de hand een stage te lopen bij een internationaal georiënteerd bedrijf met een (hoofd)vestiging in Nederland.

Onderzoek

In het programma loopt de onderzoekscomponent als een rode draad door het curriculum van het eerste studiejaar tot met de laatste fase van het vierde studiejaar, wanneer de student zijn scriptie schrijft. De vierdejaarsstudent moet in staat zijn om individueel een 'kwalitatief en kwantitatief onderzoek uit te voeren naar een probleem betreffende het vakgebied dier- en veehouderij'. Van belang is, zo stelt het auditteam vast, dat de onderzoeksleerlijn in de aanloop naar het afstuderen nog zodanig verstevigd moet worden dat de studenten volledig zijn toegerust om met hun onderzoeksopdracht te kunnen starten. Met name het bestuderen van wetenschappelijke literatuur is voor studenten een probleem. Een aandachtspunt voor de opleiding.

Studenten leren in de eerste twee studie jaren de basis voor het uitvoeren van onderzoek, waaronder literatuuronderzoek, onderzoeksmethodologie en elementaire statistiek. Daartoe leert de student om te gaan met de digitale bibliotheek en met databanken om tot een goede selectie van relevante literatuur te komen. Ook leert de student om literatuur in eigen bewoording samen te vatten en leert hij het verschil tussen citeren en parafraseren. In het vierde studiejaar krijgen studenten binnen het onderwerp Landbouwhuisdieren de opdracht drie wetenschappelijke artikelen te zoeken in een databank, deze te analyseren en vervolgens de rode draad door deze artikelen heen te presenteren. Tijdens de stage toetst de opleiding of de student in staat is de resultaten uit onderzoek te onderbouwen met relevante gegevens uit de vakliteratuur.

Het domein waar de opleiding deel van uit maakt, participeert in het HAO Centre of Expertise Agrodier. Onderzoeks- en praktijkopdrachten komen onder andere via dit centrum de opleiding binnen. Het Centre of Expertise richt zich op publiek-private samenwerking binnen de dierlijke productiesector met daaraan gekoppeld een praktijkgericht scholingsaanbod. De opleiding zelf neemt deel aan twee Centres of Expertise: het CoE Biobased Economy en het CoE Agrodier. De opleiding sluit daarmee aan bij recente ontwikkelingen rond de overschakeling naar een economie die draait op groene energie en het verduurzamen van de dierlijke productiesector. Zij integreert de kennis die hierbij ontstaat in het curriculum en laat studenten projecten uitvoeren binnen beide centra. Zo werken tweedejaars studenten van Inholland samen met mbo-studenten aan projecten binnen Biobased Economy.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de opleiding beschikt over contacten met het voor de opleiding relevante bedrijfsleven waarbij aandacht voor het buitenlandse werkveld en kennisinstellingen nog een aandachtspunt vormt, dat (ii) de opleiding zicht heeft op actuele ontwikkelingen in het vakgebied, dat (iii) de stagecomponent de student de gelegenheid biedt om kennis te maken met het werkveld en dat (iv) de onderzoekscomponent in het curriculum verankerd is maar dat studenten hierdoor nog beter voorbereid kunnen worden op het afstuderen, komt het auditteam bij standaard 2 tot het oordeel voldoende.

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt de studenten de mogelijkheid de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Toelichting NVAO: De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Studenten volgen en samenhangend studieprogramma.

Bevindingen

Vakinhoud/kennisbasis

Studenten volgen een samenhangend curriculum waarbij vanaf het tweede jaar (hoofdphase) sprake is van een breed inhoudelijk aanbod met een vaste indeling. Het auditteam stelt vast dat de opleiding hiermee aansluit bij haar doelstelling om studenten breed op te leiden.

De eindkwalificaties, zoals besproken bij Standaard 1, zijn geformuleerd als competenties die vervolgens vertaald zijn in leerdoelen, die op hun beurt de basis vormen voor verschillende onderwijsleereenheden binnen het curriculum. In het studiemateriaal is beschreven welke competenties een student op welk niveau dient te beheersen voor de beroepsuitoefening.

De competenties zijn te verdelen naar:

- het vakgebied dier- en veehouderij,
- aanpalende vakgebieden,
- ondersteunende vakken.

Bestudering van het curriculum laat zien dat de voor dier- en veehouderij relevante beroepstaken door de opleiding als uitgangspunt genomen zijn voor de inhoud ervan en voor de opdrachten die studenten moeten maken. Voorbeelden van deze specifieke beroepstaken trof het auditteam in de handleidingen op de terreinen: 'Primair bedrijf', 'Green juniors', 'Landbouwhuisdieren', 'Sustainable tourism' en 'Paard en gezelschapsdieren'. Ook door bestudering van de verschillende blokhandleidingen kreeg het auditteam inzicht in de opbouw en de vakinhoudelijke component van de opleiding. In een blokhandleiding staan verschillende studieonderdelen beschreven en een overzicht van de competenties die de student verwerft. Voor de student maakt de opleiding het zo inzichtelijk én concreet aan welke competentie hij werkt. Tot de algemene, door de student te verwerven beroepstaken behoren: samenwerken, kunnen lezen en begrijpen van Engelstalige documentatie, professioneel werken en commercieel kunnen opereren binnen een organisatie.

Gedurende de eerste twee studie jaren werkt de student aan zijn kennisbasis.

Anatomie/fysiologie, welzijn/gedrag, voeding en dierziekten zijn telkens terugkerende onderwerpen, telkens op een complexer niveau. Het tweede studiejaar start met twee introductie-eenheden die gericht zijn op de afstudeerrichtingen: Dier en Gezondheid en Dier en Samenleving. Aan het einde van het tweede studiejaar maakt de student een keuze voor één van beide afstudeerrichtingen om zich hier vervolgens in de tweede helft van de studie volledig op te richten. Daarnaast volgt de student in het derde en vierde studiejaar verdiepende thema's zoals op het terrein van risicomangement, complementaire geneeswijzen en adviesplan multifunctionele landbouw.

Voor de nabije toekomst geldt dat het dier een centralere rol krijgt in het curriculum, met name in het eerste en tweede studiejaar. Voor beide laatste studie jaren geldt dat de beroepsrollen waarvoor de opleiding opleidt meer centraal komen te staan en de opleiding afstapt van beide afstudeerrichtingen. Achtergrond van deze laatste maatregel is dat zij onvoldoende aansluiten bij de nieuwe weg die de opleiding inslaat en waarbij zij meer aandacht besteedt aan erfbetredersfuncties en kennis van landbouwhuisdieren. Studenten geven bovendien aan dat het hen zwaar valt om een keuze te maken tussen één van beide afstudeerrichtingen: zij bevatten beide interessante thema's.

Lectoraten

Het domein waar de opleiding deel van uit maakt, Agriculture, kent aan aantal lectoraten rond Integrale Voedsel- en Productieketens, Duurzame verbinding in de Greenport, Green Biotechnology en Symbiotische Planvorming. De lectoren zijn betrokken bij het primaire proces: het is het panel gebleken dat de lector en de docenten die deel uitmaken van de kenniskring kennis en inzichten uitwisselen en dat de lector nauw betrokken is bij de onderzoekscomponent van de opleiding. De lector adviseert tevens studenten bij hun eindopdracht. Alle docenten van het domein Agriculture hebben cursussen gevolgd op het terrein van onderzoek, hetgeen de betrokkenheid van de lector bij het onderwijs de afgelopen jaren verder heeft vergroot. Verder verzorgt de lector binnen de opleiding gastcolleges en biedt hij de opleiding ondersteuning bij onderwijsontwikkeling. Ook maakt de opleiding gebruik van het netwerk van de lector. Navraag bij studenten leert dat nog niet alle studenten op de hoogte zijn van de betekenis die lectoraten voor hun studie kunnen hebben. Het panel vindt dat de opleiding hieraan nog aandacht kan besteden. Ook heeft het auditteam gewezen op de mogelijkheid om een lector te benoemen op het terrein van dier- en veehouderij.

Internationalisering

Internationalisering krijgt binnen de opleiding met name vorm door het aanbieden van de verschillende studieonderdelen in een internationale context. Dit geldt bijvoorbeeld voor One Health, Emerging diseases en Internationale kwaliteitssystemen. De opleiding geeft verder aan dat zij niet alleen via de inhoud maar ook via praktische vaardigheden en stages in het buitenland studenten de gelegenheid biedt om met het internationale werkveld in contact te komen. Dat mag wat het panel betreft echter nog nadrukkelijker en frequenter dan thans het geval is, een conclusie die de opleiding onderschrijft en waar zij inmiddels versterkt op in zet. Positief is in dit verband dat de opleiding in het curriculum een leerlijn in taalvaardigheid Engels heeft opgenomen en dat de opleiding gebruik maakt van internationale literatuur.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) het raamwerk van de opleiding adequaat is vertaald naar doelstellingen en eveneens op adequate wijze is uitgewerkt in het curriculum, dat (ii) het curriculum is afgestemd op de doelgroep en daarbij de voor het vakgebied relevante onderwerpen behandelt met voldoende diepgang, dat de opleiding (iii) nieuwe ontwikkelingen in het curriculum verwerkt hetgeen de relevantie ervan verhoogt, dat (iv) de inzet van lectoraten bij opleidingen de afgelopen jaren verbeterd is, maar de mogelijkheden van lectoraten bij studenten meer aandacht behoeft, en dat (v) de internationale context van de opleiding nog aandacht verdient, komt het auditteam bij standaard 3 tot het oordeel voldoende.

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Toelichting NVAO: Het didactisch concept is in lijn met de beoogde eindkwalificaties en de werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Bevindingen

Uitgangspunten

Gedurende de opleiding maakt de student praktijkopdrachten binnen de kaders van gesimuleerde beroepscontexten of projecten, die veelal afkomstig zijn uit de praktijk. In een aantal gevallen is het noodzakelijk om deze praktijkopdrachten te modelleren naar de eisen die het onderwijs stelt aan opdrachten. Maar dat maakt ze niet minder waardevol als didactisch instrument om de praktijk naar binnen te halen.

In de onderwijsvisie van de opleiding is sprake van een afnemende sturing naarmate de student in zijn studie vordert. De opleiding biedt studenten daarbij de mogelijkheid tot zelfontplooiing, daarbij rekening houdend met eerder verworven competenties en de keuzevrijheid van de studenten op onderdelen. Het vierjarig curriculum kenmerkt zich door competentiegericht, probleemgestuurd en praktijk georiënteerd onderwijs.

Leerlijnen

Bestudering van studiemateriaal, waaronder handleidingen en blokhandleidingen, laten zien dat de opleiding kiest voor vijf leerlijnen binnen de kaders van het competentiegericht onderwijs. Het betreft de 'klassieke' leerlijnen van De Bie: de conceptuele leerlijn, de integrale leerlijn, de vaardigheden leerlijn, de ervarings-reflectie leerlijn en de studieloopbaanbegeleiding. De competentiegerichtheid van het onderwijs blijkt uit de praktijkgerichtheid ervan en het eerder genoemde uitgangspunt van de opleiding dat leren een actief en construerend proces is waarbij de student gebruik maakt van authentieke beroepssituaties.

Studenten hebben inzicht in de verschillende leerlijnen, de onderwijsvormen per leerlijn en het aantal studiebelastingsuren. Zo onderscheidt de opleiding binnen het thema 'Voorlichting en Beleid' vier leerlijnen: de conceptuele leerlijn, de vaardighedenleerlijn, de ervaringsleerlijn en de studieloopbaanbegeleiding. Aan iedere leerlijn zijn onderwijsvormen gekoppeld. Zo zijn aan de conceptuele leerlijn instructiecolleges, hoorcolleges en werkcolleges gekoppeld en zijn aan de vaardighedenleerlijn een mondelinge presentatie, een posterpresentatie, een artikel en het opstellen van vragen en stellingen gekoppeld. Al met al een duidelijke presentatie van de structuur en inhoud van de opleiding.

Naast deze 'klassieke' leerlijnen kent de opleiding ook leerlijnen die gestuurd worden door de vakinhoud. Zo onderscheidt de opleiding in het eerste studiejaar een diergerichte lijn, een managementgerichte lijn en een praktijkgerichte lijn. Deze inhoudelijke leerlijnen zijn in de blokhandleiding per periode beschreven.

Opbouw opleiding

Vanaf de start van de opleiding krijgt de student een duidelijk beeld van de wijze waarop het vierjarige curriculum is opgebouwd. Hij krijgt een overzicht van de theoriecomponent en van de wijze waarop de op de praktijk gerichte onderdelen zijn vormgegeven. Beoogde competenties en beheersingsindicatoren zijn per studieonderdeel opgesomd evenals de werkvormen, een korte inhoudelijke beschrijving van het studieonderdeel en een planning. Ook is de literatuur beschreven die de student dient te bestuderen. Deze is actueel, biedt voldoende diepgang en is bij een aantal studieonderdelen Engelstalig. Voor verschillende studieonderdelen dient de student zelf op zoek te gaan naar literatuur op basis van een aantal eisen (minimaal tien bronnen waarvan ten minste twee anderstalig en waarvan maximaal de helft internetbronnen).

De theoriecomponent is voornamelijk geconcentreerd in de eerste twee studiejaar waarbij ieder studiejaar is verdeeld in vier blokken. Studieonderdelen die dan aan bod komen, hebben betrekking op voorlichting en beleid, vermarkten, voeding herkauwers en eenmagigen, en bouw en 'functie' van het dier. In de tweede helft van het eerste studiejaar loopt de student tweemaal een stage van vier weken op een bedrijf waar dieren worden gehouden. De derde stage die een periode van twee blokken omvat, volgt de student tenslotte in het derde studiejaar. De laatste twee blokken van de opleiding werkt de student aan zijn afstudeeropdracht. Het panel vindt het programma uitgebalanceerd wat betreft theorie en praktijk en vindt dat het studenten voldoende gelegenheid biedt kennis te maken met de vakinhoud en het beroepenveld.

Een prominente plek in de opleiding is gereserveerd voor de vaardigheden die de student verwerft via practica, trainingen en opdrachten/projecten uit de praktijk. Voorbeelden zijn het ontleden van een big en een kip en het analyseren van melkmonsters op de aanwezigheid van bepaalde bacteriën. Ook organiseren studenten een evenement, volgen zij een training op het terrein van solliciteren en geven zij een 'elevator pitch'. Vanuit de studievereniging wordt er jaarlijks een Dag van de Duurzaamheid georganiseerd met lezingen en workshops. In 2014 was het thema 'Groen in de (Rand)stad'.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de didactische uitgangspunten in overeenstemming zijn met de opleidingsdoelstellingen, dat (ii) het curriculum overzichtelijk én inzichtelijk is vormgegeven, en wat de didactische werkvormen betreft is aangepast aan de vakinhoud en doelgroep, dat (iii) de handleidingen de student een prima overzicht geven van de inhoud van de verschillende studieonderdelen en dat (iv) er sprake is van een adequate verdeling tussen theorie en praktijk, beoordeelt het auditteam standaard 4 als goed.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Toelichting NVAO: De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde eindkwalificaties.

Bevindingen

De opleiding besteedt ruim aandacht aan het in kaart brengen van het instroomniveau van haar studenten om vervolgens op basis hiervan, waar nodig, ondersteunende studiemaatregelen te nemen. Deze maatregelen hebben vooral betrekking op de vakgebieden Scheikunde en Nederlands. Niet alle studenten, en dat geldt met name voor mbo-4 afgestudeerden, beschikken over de benodigde kennis van scheikunde. Daarom heeft de opleiding besloten om het vak Scheikunde op te nemen in de onderwijsperiodes 1 en 2 van het eerste studiejaar. Voor alle studenten geldt dat zij een entreetoets Scheikunde maken. Studenten die voor deze toets een voldoende halen, hoeven de scheikunde-onderdelen in het curriculum niet te volgen. Studenten die instromen met het havo of vwo profiel Economie en Maatschappij, biedt de opleiding een deficiëntie cursus aan. Voor Nederlands geldt dat alle studenten een toets 'Nederlands schrijven' maken. Bij een onvoldoende score stelt de opleiding studenten in de gelegenheid om hun kennis op dit terrein te verbeteren. Bij alle studieonderdelen beoordeelt de opleiding het taalgebruik, om studenten te dwingen aandacht te blijven besteden aan hun schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid. Bij het herontwerp van de opleiding, nadat de nieuwe set eindkwalificaties landelijk zijn vastgesteld, wil de opleiding taal opnemen als een kwalitatieve norm. Het panel vindt dit een goed initiatief van de opleiding.

Over het algemeen geldt dat voor vwo'ers met een bètapakket deze opleiding goed te doen is. Datzelfde geldt voor goede havisten. De overige havisten en mbo'ers hebben in de regel meer moeite met de opleiding. Voor de opleiding gelden de wettelijke toegangseisen met daarbij de opmerking dat Natuur & Techniek met scheikunde het profiel is dat de beste aansluiting biedt op de opleiding. Zoals studenten tijdens de audit aangaven, is motivatie een belangrijk kenmerk om deze opleiding succesvol te kunnen afronden.

Overgang voortgezet onderwijs en mbo naar het hbo

Tijdens de audit en uit de documentatie kwam het beeld naar voren dat studenten deze opleiding starten met een beeld dat niet of in beperkte mate overeenkomt met de werkelijkheid. Het beroepsbeeld dat studenten hebben, wijkt af van het carrièreperspectief binnen de sector. Voldoende reden voor de opleiding, mede gelet op het aantal studenten dat de opleiding voortijdig verlaat, om te investeren in het verbeteren van het beroepsbeeld om een *mismatch* te voorkomen.

Inmiddels richt de voorlichting zich op de vier beroepsrollen die het curriculum centraal stelt en is er sprake van een studiekeuzecheck en een studiekeuzeadvies na aanmelding van de student in *Studielink*. Het studiekeuzeadvies moet studenten duidelijkheid verschaffen of de opleiding bij hen past wat betreft mogelijkheden, ambitie én motivatie. Een intakeassessment moet de opleiding en de student verder inzicht geven in de startkwalificaties en de motivatie van de student. Zowel het studiekeuzeadvies als het intakeassessment vindt het auditteam goede initiatieven om de wederzijdse verwachtingen van zowel de student als de opleiding uit te wisselen. De resultaten van de opleiding vervolgens samen in een persoonlijk advies dat tevens de basis vormt voor het studieloopbaantraject nadat de student is toegelaten tot de opleiding. Studenten beoordelen de aansluiting tussen hun vooropleiding en deze hbo-opleiding de laatste studiejaren als voldoende. Met name de hoeveelheid studiestof, de nadruk op zelfstudie en het tempo waarin zij zich de stof eigen dienen te maken, bepaalt voor hen de zwaarte van deze hbo-opleiding.

Positief is dat de opleiding het initiatief neemt om verwante mbo-opleidingen te betrekken bij de aansluiting mbo-hbo. Zo is er een Dag van het Groene Onderwijs georganiseerd, volgen mbo-studenten gastlessen, zet de opleiding aansluitcursussen op en is het voorlichtingsprogramma aangepast aan de instromende groep studenten.

Verkort programma

Studenten met een afgeronde mbo-4 opleiding van een verwante opleiding, komen in aanmerking voor een verkort programma. Omdat deze groep studenten al op het mbo stage heeft gelopen, kunnen zij de oriënterende stages in het eerste jaar laten vallen en hun derdejaarsstage inkorten. In de praktijk betekent deze verkorting dat studenten 10 weken in plaats van 14 weken aan een individueel onderzoek in de beroepspraktijk besteden. Zij volgen wel het volledig theoretische deel van de opleiding. Halverwege het eerste studiejaar volgt dan het definitieve besluit of zij het verkort programma mogen volgen, waarbij de tot dan behaalde studieresultaten medebepalend zijn. De examencommissie beslist of de student de verkorte route kan volgen.

De laatste jaren verschuift de mogelijkheid voor studenten om deze verkorte variant te kunnen volgen. De eisen die de opleiding hierbij stelt, worden strenger. Eerder, in 2011-12, is al besloten dat het voor studenten niet meer mogelijk is om de opleiding in drie jaar af te ronden. Het panel heeft geen aandacht besteed aan deze niet meer bestaande route. De eisen om de opleiding in 3,5 jaar te volgen, verzwaart de opleiding met ingang van het studiejaar 2014-2015.

Instromende studenten dienen voor de vakken Wiskunde, Engels en Nederlands tenminste het cijfer 7 te hebben behaald op hun eindcijferlijst, te beschikken over een aanbevelingsbrief van de mbo-opleiding en moeten ten minste 20 van de 30 EC's hebben behaald in het eerste half jaar van hun hbo-opleiding. De opleiding evalueert in welke mate de kwaliteit van de onderzoeksoopdracht in de derdejaarsstage geborgd is in het verkorte programma. De resultaten van deze analyse, gecombineerd met een analyse van de instroom die tot het verkorte programma wordt toegelaten, zijn bepalend of de opleiding doorgaat met het aanbieden van deze verkorte variant. Jaarlijks stroomt hier een zeer beperkt aantal studenten in.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de opleiding een goed beeld heeft van de kwaliteiten van de instromende groep studenten, dat (ii) de opleiding remediërende maatregelen neemt rond Scheikunde en Nederlands, dat (iii) de opleiding het aanleverend onderwijs betreft bij de overgang mbo naar hbo en dat (iv) de opleiding op een zorgvuldige wijze beslist over de toelating tot het verkorte programma en op goede gronden besluit of zij het verkort studieprogramma handhaaft, beoordeelt het auditteam standaard 5 als goed.

Standaard 6: Het programma is studeerbaar.

Toelichting NVAO: Factoren die betrekking hebben op het programma en die de studievoortgang belemmeren, worden zoveel mogelijk weggenomen. Studenten met een functiebeperking krijgen bovendien op dit aspect extra studieloopbaanbegeleiding.

Bevindingen**Rendement opleiding**

Het aantal studenten dat de opleiding instroomt, is beperkt en komt net uit boven 30 (in 2011). De voortijdige studie uitval bedraagt ongeveer 1/3^e van de instroom. Veruit de meeste studenten, jaar op jaar, zijn afkomstig van de havo, zo'n 60 procent, een kwart heeft een mbo-achtergrond en 10 procent is vwo-abituriënt. Door de aangescherpte kwaliteitseisen binnen de opleiding, die voor een deel op nieuw hogeschoolbeleid zijn terug te voeren, is de studie uitval de laatste jaren toegenomen. Door verscherpte instroomeisen wil de opleiding het uitvalpercentage verder terugbrengen.

Studeerbaarheid

Studenten geven aan tijdens de audit en in enquêtes dat de opleiding goed te doorlopen is. Zij waarderen in dit verband de kleinschaligheid van zowel de opleiding als het gebouw. Met een docent-studentratio van 1:17,4 beschikt de opleiding over een gunstige verhouding tussen student en docent en met een aantal contacturen van 20 in het eerste studiejaar, afnemend tot 10 contacturen in het vierde studiejaar, is er sprake van voldoende contacturen. Studenten zeggen tijdens de audit zo'n 30 tot 40 uur per week te studeren, afhankelijk van de hoeveelheid lessen en de omvang van het huiswerk.

Om studiebelemmeringen op te sporen, maakt de opleiding gebruik van onderwijsbeoordelingen per blok, de resultaten van studieloopbaangesprekken, studenttevredenheidsonderzoeken, uitvalonderzoek en informele contacten met studenten. Het panel heeft eerder al vastgesteld dat de handleidingen en blokhandleidingen studenten voldoende inzicht gaven in de inhoud van de verschillende studieonderdelen, de opbouw van het programma en de belasting per studieonderdeel. Bestudering van het vierjarige curriculum laat zien, en dit bevestigen studenten, dat de studielast een redelijke spreiding laat zien. In ieder geval is de spreiding van de studielast een telkens terugkerend onderwerp binnen de opleiding, ook de komende jaren als het curriculum herzien wordt op basis van de herziene set landelijke eindkwalificaties.

Stoplichten

Op verschillende momenten zijn in het curriculum en in het proces van afstuderen 'stoplichten' opgenomen om te voorkomen dat de student niet of lastig (achteraf) te repareren stappen neemt tijdens zijn afstuderen. Een 'stoplicht' is opgenomen in het afstudeertraject op het moment dat de student zijn afstudeeraanvraag laat goedkeuren. Ook zijn 'stoplichten' opgenomen na ieder tussenproduct waarbij de student een go/no go beslissing krijgt én bij de goedkeuring van het afstudeerverslag alvorens de opleiding de student toelaat tot het colloquium.

Voorafgaand aan de derdejaars stage heeft de opleiding ook een 'stoplicht' opgenomen. Studenten kunnen uitsluitend stage lopen als ze hun propedeuse behaald hebben, voor het studieonderdeel Onderzoeken C ten minste het cijfer 40 hebben behaald en minimaal 40 EC van het tweede studiejaar behaald hebben. Al met al, zo stelt het auditteam vast, heeft de opleiding 'stoplichten' op voor de hand liggende plekken in het curriculum geplaatst.

Functiebeperking

De opleiding biedt studenten met een functiebeperking extra mogelijkheden tot zelfsturing, talentontwikkeling en studiesucces. Door maatwerk neemt de opleiding belemmeringen weg in hun studieloopbaan (bijvoorbeeld door: extra begeleiding, aangepaste toetsvormen, toekenning via specifieke middelen, enz.). Hiermee volgt de opleiding het hogeschoolbrede beleid rond studenten met een functiebeperking.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de opleiding maatregelen neemt om de studeerbaarheid van het programma te vergroten en studenten met een functiebeperking faciliteert om te kunnen studeren, dat (ii) de opleiding op de juiste plek een aantal 'stoplichten' in het programma heeft opgenomen en dat (iii) er sprake is van toegenomen kwaliteitseisen binnen de opleiding waarbij de studie-uitval is toegenomen en de rendementen een aandachtspunt blijven, beoordeelt het auditteam standaard 6 als voldoende.

Standaard 7: De opleiding voldoet aan de wettelijke eis m.b.t. omvang en duur van het programma.

Toelichting NVAO: hbo bachelor: 240 ec's. / master: (in beginsel minimaal) 60 ec's

wo bachelor: (: in beginsel minimaal) 180 ec's / master: (in beginsel minimaal) 60 ec's

Bevindingen

De opleiding omvat 240 EC's en kent een nominale studieduur van vier jaar, waarbij elk afzonderlijk studiejaar 60 EC's omvat.

Weging

De voltijdopleiding Dier- en Veehouderij voldoet aan de wettelijke eis met betrekking tot de omvang en duur van het programma.

Personeel

Standaard 8: De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid

Toelichting NVAO: Het personeelsbeleid voorziet in de voor de realisatie van het programma benodigde kwalificaties, scholing, beoordeling en omvang van het personeel.

Bevindingen

De opleiding hanteert een personeelsbeleid dat Inholland-breed geldt. Door het domein Agriculture is dit verder uitgewerkt en op onderdelen aangescherpt. De uitgangspunten van het personeelsbeleid voor de periode 2013 tot en met 2016 zijn beschreven in het personeelsbeleidsplan van de opleiding Dier- en Veehouderij. Hierin is een professionaliseringsmatrix opgenomen die leidend is voor de kwalificaties van de docenten. Hiervan maken deel uit: vakmanschap, meesterschap, werkveld en doelgroepen. Het team geeft aan planmatig en actief bezig te zijn met de professionele ontwikkeling van het vakmanschap. Door de brede taakstelling van docenten lukt het echter niet altijd om die professionele ontwikkeling bij te houden. Docenten ervaren de hoge ambitie nogal eens als een loden last, zoals zij zelf aangeven. De mogelijkheid tot professionalisering met name wat betreft de relatie met het werkveld en de kennisinstellingen in binnen- en buitenland, blijft een aandachtspunt. De opleiding is zich hiervan bewust; zij participeert niet in een internationaal netwerk.

Voor het aannamebeleid geldt dat docenten beschikken over een voor het vakgebied relevante opleiding op masterniveau. Daarnaast geldt onderwijsbekwaamheid als een 'harde' eis. Bij voorkeur beschikt de docent ook over onderzoekservaring.

Binnen de opleiding is werkdruk een thema. Docenten bekleden verschillende rollen en dienen zich daarnaast ook te richten op het primaire proces. Personeelsontwikkeling blijft een punt van aandacht voor het management. Dit onderdeel van het personeelsbeleid dreigt nu enigszins uit het zicht te raken, terwijl er beleidsmatig wel een deel van de aanstellingsomvang van de docent gereserveerd is voor scholingsactiviteiten. Het auditteam stelt vast dat de opleiding een nulmeting heeft geïnitieerd met daarin opgenomen de kwalificaties waarover het docententeam beschikt. De resultaten van deze nulmeting vormen de basis voor de verdere professionalisering (vakinhoudelijk en didactisch) van het docententeam en van de individuele docent voor de komende drie jaar alsook voor het aannamebeleid van nieuwe docenten.

Ten aanzien van de deskundigheidsbevordering legt de opleiding de verantwoordelijkheid voor het bijhouden van ontwikkelingen in het vakgebied en het beroepenveld bij de docent. In overleg met het management stelt de docent een persoonlijk opleidingsplan op binnen de kaders van de individuele PCM-cyclus. Tijdens de drie gesprekken die de docent per jaar voert met zijn leidinggevende, bespreken zij niet alleen het functioneren van de docent op basis van studentevaluaties maar zijn tevens scholingsactiviteiten een thema.

Gebleken is dat docenten die symposia bezoeken hun collega's over de resultaten informeren. Recente vakinhoudelijke ontwikkelingen en de uitbreiding van het netwerk zijn hierbij centrale thema's. Een voor de opleiding waardevolle activiteit volgens het auditteam .

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) het personeelsbeleid voorziet in zowel de instrumenten als de randvoorwaarden om medewerkers te faciliteren bij hun onderwijstaak, dat (ii) de opleiding voldoende strenge eisen stelt bij de werving van nieuwe docenten, dat (iii) docenten en management jaarlijks meerdere gesprekken voeren waarbij het management de vinger aan de pols houdt wat betreft docentkwaliteit, en (iv) dat professionalisering en werkdruk een nadrukkelijk thema vormen binnen de opleiding, beoordeelt het auditteam standaard 8 als voldoende.

Standaard 9: Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorisch realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: De feitelijke bij het personeel aanwezige expertise sluit aan bij de eisen gesteld aan een hbo opleiding.

Bevindingen

Studenten geven aan dat met name de individuele kwaliteiten van docenten en hun inzet ervoor zorgen dat zij vakinhoudelijk voldoende zijn voorbereid op de beroepspraktijk. Ook het auditteam beoordeelt de kwaliteit van de docenten als voldoende; zij maken daarbij een gemotiveerde en enthousiaste indruk. Tijdens de audit kwam het docentencorps over als een hecht team, zowel in collegiale zin als ten aanzien van het feit dat zij dezelfde opvattingen delen over de opzet en inhoud van de opleiding. Voor studenten is dit ook zichtbaar.

De afgelopen jaren is er binnen de onderwijsinstelling veel aandacht geweest voor het opleidingsniveau van de docenten. Zo zijn er eisen gesteld op het gebied van het behalen van het wo-masterniveau. Ook dienen alle docenten te beschikken over een onderwijskwalificatie en in het bezit te zijn van hogeschoolbrede kerncompetenties op het terrein van vernieuwingsgerichtheid. Dit betekent nog niet dat de opleiding alle doelstellingen heeft bereikt. Nog niet alle docenten hebben een masteropleiding gevolgd (zes van de acht docenten beschikken over een afgeronde wo-masteropleiding). Wel hebben alle docenten een cursus gevolgd op het gebied van didactiek 'light', een introducerende leergang op het gebied van onderwijsdidactiek. Startende docenten volgen in het eerste jaar van hun aanstelling deze didactiek 'light' cursus. Tegelijkertijd begeleiden collega-docenten hen bij onderwijstaken. Daarnaast dienen zij bij goed functioneren hun didactische aantekening te behalen. Inholland verzorgt deze cursus in samenwerking met een extern adviesbureau of met de VU Amsterdam. Waar nodig, zet de opleiding gastdocenten in. De lijst met gastdocenten laat zien dat het hierbij gaat om docenten die beschikken over specialistische kennis, bijvoorbeeld op het terrein van dierziekten of op het terrein van wet- en regelgeving.

Om de vak- en werkvelddeskundigheid van docenten te kunnen beoordelen heeft het auditteam ook hun cv's bestudeerd. Hieruit blijkt dat de expertise van docenten in voldoende mate dekkend is voor de studieonderdelen die de opleiding verzorgt en dat hun opleidingsniveau passend is. Een deel van de door het auditteam gesproken docenten heeft een achtergrond op het terrein van diergeneeskunde of dierwetenschappen. Op onderdelen waar de opleiding zelf niet over de benodigde vakkennis beschikt, huurt zij deze in van andere Inholland opleidingen of van buiten de hogeschool. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vakgebieden Engels en Logistiek.

De opleiding verwacht van docenten die al langer binnen de onderwijsinstelling werkzaam zijn, dat zij beschikken over een netwerk in het werkveld. Voor de meeste docenten geldt dat hun extern netwerk zich beperkt tot contacten met stage- en afstudeerbedrijven. Ondanks dat niet alle docenten actuele praktijkervaring hebben, stelt het auditteam naar aanleiding van het auditgesprek vast dat docenten in staat zijn actuele ontwikkelingen in de praktijk te traceren en in hun onderwijs te betrekken.

Evenals de vakinhoudelijke kennis, beoordelen studenten de kennis van docenten van de beroepspraktijk als ruim voldoende, zo blijkt tijdens de audit en uit studentenenquêtes. Ook de kwaliteit van de feedback en de begeleiding door docenten beoordelen de studenten positief, evenals hun vakdidactische kwaliteit. Een aandachtspunt is de onderlinge afstemming tussen docenten. De opleiding heeft er voor gekozen om voorafgaand aan een onderwijsperiode de docenten te laten overleggen over de aard van de verschillende onderwijsactiviteiten en over de onderlinge afstemming hiertussen. Daarnaast is gestart met een traject op het gebied van 'professionele identiteit' dat zich richt op het gezamenlijk opereren in een onderwijsteam.

Weging en oordeel

Overwegend dat (i) het docententeam beschikt over vakinhoudelijke kennis en kennis van het werkveld waar de afgestudeerden terechtkomen, dat (ii) studenten tevreden zijn over hun docenten en over de door de opleiding ingezette gastdocenten maar waarbij de onderlinge afstemming tussen docenten wel nog een aandachtspunt vormt, beoordeelt het auditteam standaard 9 als goed.

Standaard 10: De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De opleiding wordt verzorgd door een kernteam van 6.2 fte dat bestaat uit acht vakdocenten met een brede taakstelling. De aansturing is in handen van een manager die tevens verantwoordelijk is voor het cluster Food Commerce & Technology. Ook kent de opleiding een *allround* team ondersteuner voor 0,6 fte en een docent expert die 0,7 fte tot zijn beschikking heeft. De opleiding zet hen in op taken op het gebied van beleid en projectorganisatie. De docent-student ratio bedraagt 1:17,4. Daarmee is de verhouding docent-student gunstiger, dat wil zeggen: minder studenten per docent dan in het hbo gangbaar is.

De door docenten ervaren werkdruk is groot. Doordat er financiële ruimte ontstond, is het docententeam recent uitgebreid en is er sprake van een meer evenwichtige verdeling van taken over de verschillende docenten. Er lijkt zo meer ruimte te ontstaan voor externe oriëntatie en (bij)scholing. De opleiding zoekt naar een flexibele schil van docenten zodat er meer flexibiliteit ontstaat bij de inzet van het vaste personeel. Zo wordt het team docenten op korte termijn uitgebreid met een jonge professional die onlangs is afgestudeerd van de opleiding en voor één jaar verbonden blijft aan de opleiding.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de omvang van het personeel toereikend is voor de realisatie van het studieprogramma waarbij (ii) de grootte van de opleiding een risico voor de werkdruk kan vormen maar er (iii) inmiddels sprake is van zoveel financiële ruimte dat de opleiding nieuwe docenten kan werven waardoor meer ruimte voor externe oriëntatie en bijscholing ontstaat, beoordeelt het auditteam standaard 10 als voldoende.

Voorzieningen

Standaard 11: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Alle onderwijsactiviteiten van de opleiding vinden plaats in het gebouw aan de Rotterdamseweg in Delft. De vestiging is goed bereikbaar en biedt ruime openingstijden. Tijdens de vakanties zijn het gebouw en de algemene voorzieningen overdag geopend. Er is een auditorium voor ongeveer 150 studenten, dat de opleiding gebruikt voor hoorcolleges. De opleidingen maken gebruik van een ruimte voor 65 studenten, drie ruimten voor 10-12 studenten en verschillende leslokalen voor 20-35 studenten. In de meeste lokalen kunnen de gebruikers beschikken over elektronische presentatieapparatuur.

In het gebouw zijn op meer verdiepingen pc's opgesteld die studenten gebruiken voor zelfstudie. Hier maken de studenten veelvuldig gebruik van, zo is het auditteam tijdens de audit gebleken. Enkele jaren geleden is het aantal studentenwerkplekken met pc's uitgebreid. Door middel van *Wi-Fi* kunnen docenten en studenten in het gebouw draadloos gebruik maken van inter- en intranet. Omdat Inholland voorzieningen heeft voor *cloud-computing*, kunnen de studenten op eigen *laptops*, maar ook thuis, van bepaalde Inholland-software gebruikmaken. Alle medewerkers en studenten hebben een Inholland-account met een eigen e-mailadres.

Alle docenten beschikken over een door Inholland verstrekte *laptop* en *smartphone*; vaste telefoons en computers zijn alleen nog op de secretariaten en een beperkt aantal werkplekken beschikbaar. Studenten zijn redelijk tevreden over de studieuomgeving en de onderwijsruimten. Overdag zijn er momenten dat er sprake is van piekbelasting.

Voor de docenten zijn uitsluitend flexplekken beschikbaar. Zij treffen daar aan: verstelbare bureaus voorzien van kantoorbenedigheden, een bureaustoel, een toetsenbord en een monitor. Stafmedewerkers beschikken over een eigen werkplek.

De bibliotheekcollectie van het Domein Agriculture is met de komst van het nieuwe gebouw in 2009 verplaatst naar de locatie Inholland Rotterdam. Hiermee loopt deze vestiging voorop in het gebruik van een digitale bibliotheek. Het auditteam ervaart de afwezigheid van een fysieke bibliotheek als een gemis. De afwezigheid hiervan is voor een deel ondervangen doordat het Domein Agriculture zélf een bestand heeft aangelegd met onder meer vakbladen en naslagwerken.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de huisvesting en de materiële voorzieningen toereikend zijn voor het realiseren van het programma en dat (ii) de huisvesting een verzorgde indruk maakt, vindt het auditteam de huisvesting en materiële voorzieningen voldoen aan de basiskwaliteit en beoordeelt het auditteam standaard 11 als voldoende.

Standaard 12: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Studieloopbaanbegeleiding

De studiebegeleiding die de opleiding hanteert, volgt het hogeschoolbreed geformuleerde beleid. Doel is om het studiesucces van de individuele student te vergroten en hem te begeleiden naar een volwaardig startende beroepsbeoefenaar. Centraal hierbij staat het ontwikkelen van een reëel beroepsbeeld, feedback op professionalisering/ontwikkeling en inzicht in studievoortgang en het voorkomen (en oplossen) van problemen.

Iedere student krijgt bij aanvang van de studie een studieloopbaanbegeleider (hierna: SLB'er) toegewezen. In het eerste studiejaar heeft iedere student ten minste vijf gesprekken met de SLB'er. Het voeren van meer SLB-gesprekken is afhankelijk van de behoefte van de student en van zijn studievordering. Daarbij besteden SLB'ers expliciet aandacht aan het studiesucces rond de propedeusevakken. In voorkomende gevallen kunnen de gesprekken leiden tot de oriëntatie op of tot een verwijzing naar een andere opleiding. Voor langstudeerders geldt dat zij extra begeleiding krijgen. Tijdens de hoofdfase ligt het initiatief voor studieloopbaanbegeleiding vooral bij de student. De begeleiding richt zich dan op de voortgang en de afronding van de studie.

Hoewel, zeker bij de aanvang van de studie, niet iedere student het belang onderkent van studieloopbaanbegeleiding, blijken studenten toch naarmate ze in hun studie vorderen positiever te zijn over de begeleiding. Ook alumni herkenden dit tijdens de audit. Centraal hierbij staat het stimuleren van een zelfstandige studiehouding bij de student en het signaleren van aansluitingsproblemen. Bij de start van de studie richt de begeleiding zich vooral op het vertrouwd raken met de opleiding, het curriculum, de studiemethoden, de studiebelasting en de organisatie van de opleiding. Ook besteedt de SLB'er aandacht aan meer leerpsychologische onderwerpen zoals studiehouding, motivatie, reflecteren, studievoortgang en studieplanning.

Binnen de kaders van de studieloopbaanbegeleiding maken studenten SLB-opdrachten. In het kader van de ontwikkeling van de beroepsrollen wil de opleiding de SLB-opdrachten nadrukkelijker aan de beroepsrollen koppelen zodat de studenten de opdrachten als zinvol ervaren. Ondanks het feit dat niet alle studenten de SLB-opdrachten zinvol vinden, is de opleiding van mening dat zij door moet op de ingeslagen weg rond studieloopbaanbegeleiding. Een terechte keuze volgens het auditteam omdat de opleiding op deze wijze individueel contact onderhoudt met studenten en hun studievoortgang in de gaten houdt.

Informatievoorziening

Wat betreft de informatievoorziening zijn studenten aangewezen op de informatie zoals deze is opgenomen in de studiegids en de Onderwijs- en Examenregeling en op *Blackboard*.

De informatievoorziening is als volgt vormgegeven:

- via het digitale studentenstatuut dat algemene informatie biedt over de hogeschool in het algemeen en de opleiding in het bijzonder,
- via een persoonlijke inlogcode hebben studenten toegang tot het studievoortgangssysteem en de eigen studieresultaten,
- via het Inholland-intranet hebben studenten inzicht in de procedures van de examencommissie, roosters en klachtenprocedures,
- via de blok- en themahandleidingen krijgen studenten inzicht in de inhoud en de opbouw van het studieprogramma,
- via het *international office* verstrekt de hogeschool inlichtingen aan studenten over mogelijkheden om in het buitenland te studeren en/of stage te volgen.

Studenten geven aan redelijk tevreden te zijn over de informatievoorziening. Een pijnpunt is nog de roostering, evenals het tijdig bekendmaken van toetsresultaten. Veel meer, zo geven studenten aan, gebruiken zij informele wegen om informatie te krijgen, bijvoorbeeld rechtstreeks via docenten. In de Onderwijs- en Examenregeling wil de opleiding informatie opnemen over de studielast en over toegestane hulpmiddelen bij tentamens. Van belang is dan wel dat de opleiding de Onderwijs- en Examenregeling onder de aandacht brengt omdat niet iedere student dit document kent.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) het SLB-programma op een adequate wijze is vormgegeven, dat (ii) de opleiding langstudeerders intensiever begeleidt en dat (iii) de informatievoorziening over het algemeen op orde is, maar dat de roostering en het tijdig melden van toets-/studieresultaten nog een aandachtspunt vormen, komt het auditteam voor standaard 12 tot het oordeel voldoende.

Kwaliteitszorg

Standaard 13: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van meetbare doelen.

Toelichting NVAO: De opleiding bewaakt de kwaliteit van de beoogde eindkwalificaties, het programma, het personeel, de voorzieningen, de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties via regelmatige evaluaties. De opleiding verzamelt tevens managementinformatie met betrekking tot rendementen en staf-student ratio.

Bevindingen

Op domein- en op opleidingsniveau ligt er een kwaliteitshandboek dat regelmatig geactualiseerd wordt. Het handboek besteedt aandacht aan documentbeheer binnen de opleidingen, interne communicatie en draagvlak, rollen en verantwoordelijkheden, het INK-model, de NVAO criteria en de PDCA cyclus. Binnen het Domein Agriculture wordt gewerkt op basis van een kwaliteitskalender. Deze geeft nauwkeurig aan wanneer wat door wie geëvalueerd wordt en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van eventuele verbetermaatregelen.

De opleiding stelt zich tot doel het kwaliteitssysteem zo in te richten dat dit leidt tot een continue, systematische verbetering van het onderwijs. Dat geldt onder meer voor de studentevaluaties, de jaarlijkse controle op de Onderwijs- en Examenregeling en de interne audits. De opleiding heeft de verschillende evaluatie-instrumenten uitgewerkt. Voorbeelden hiervan zijn:

- De onderwijseenheden worden afzonderlijk geëvalueerd op items zoals; studiebelasting, aantrekkelijkheid, aansluiting bij de competentieontwikkeling, toetsvorm en onderwijsvormen. Ook de onderwijsperiode zelf wordt geëvalueerd op items als: studiebelasting over de gehele periode, afwisseling, samenhang.
- Na afloop van de stageperiode wordt onder studenten een stage-evaluatie afgenomen. De evaluatievragen zijn gericht op de inhoud van de stage, samenhang onderwijs en stage, begeleiding, organisatie en planning, beoordeling en kwaliteit van de stageplaats.
- Het aansluitingsonderzoek (startmonitor) beoogt het keuzegedrag van studenten voordat ze met hun studie starten én hun ervaringen in het eerste studiejaar inzichtelijk te maken. De vragen in het onderzoek zijn gericht op het inzichtelijk maken van het studiekeuzeproces van de eerstejaars en de aansluiting op het hoger onderwijs zoals de studenten dat ervaren.

Vervolgens heeft de opleiding per fase in de PDCA-cyclus beschreven welke concrete actie per evaluatie-instrument zij neemt.

De teamleider is medeverantwoordelijk voor het implementeren van de volledige PDCA-cyclus waarbij de focus ligt op resultaatverwerking, opstellen en uitvoeren van verbeterplannen en communiceren met *stakeholders* over evaluatieresultaten en daaraan verbonden verbeteracties. De documentatie van de opleiding alsmede de gesprekken tijdens de audit, gaven een goed beeld van de stand van zaken rond kwaliteitszorg: wat is goed geregeld, wat heeft nog aandacht, bijvoorbeeld op het terrein van informatievoorziening aan studenten en de werkdruk van docenten. De door de opleiding beschreven streefdoelen zijn duidelijk en meetbaar geformuleerd. Ook heeft de opleiding streefcijfers geformuleerd op het gebied van de rendementen. Voorbeelden zijn streefcijfers voor de uitval in het eerste studiejaar en het diplomarendement na vijf jaar. De opleiding behaalt de gehanteerde streefcijfers nog niet.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de PDCA cyclus zorgt voor een periodieke monitoring en verantwoording van de realisatie van de streefdoelen binnen de opleiding maar dat het volledig doorlopen van deze cyclus nog niet altijd lukt, dat (ii) de opleiding over verschillende evaluatie-instrumenten beschikt dat (iii) de opleiding streefdoelen en streefcijfers formuleert die zij nog niet volledig realiseert, komt het auditteam voor standaard 13 tot het oordeel goed.

Standaard 14: De uitkomsten van de evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de doelen.
--

Bevindingen

Uit de volledige set documentatie en uit de gesprekken die het auditteam heeft gevoerd met vertegenwoordigers binnen en van buiten de opleiding ontstaat het beeld dat de opleiding voldoende evalueert en de resultaten van evaluaties gebruikt bij het verbeteren van de opleiding. De uitkomsten van evaluaties leiden veelal tot aanpassingen in het curriculum of in andere opleidingsgerelateerde aspecten. Als een score in een onderzoeksinstrument onvoldoende is, zet de opleiding verbetermaatregelen in die vervolgens ook geëffectueerd worden. Zo heeft de opleiding de afgelopen twee jaar verbetermaatregelen genomen op het terrein van het verbeteren van het beroepsbeeld en de aansluiting van de opleiding bij het werkveld. Daarnaast gelden als concrete verbetermaatregelen die soms wel en soms nog niet zijn uitgevoerd en waarvan een aantal in deze rapportage genoemd zijn:

- De introductie van een intake-assessment voor een meer beroepsgerichte loopbaanontwikkeling;
- Het versterken van de internationaliseringscomponent in het programma;
- De versterking van de onderzoeksleerlijn in het curriculum, hetgeen inmiddels plaatsvindt.
- Het aanscherpen van het afstudeerproces en het afstudeeronderzoek door de invoering van een afstudeercommissie en door de objectivering van de afstudeercriteria;
- Het verbeteren van de informatievoorziening. Het versterken van het onderwijsteam, de samenstelling en de meer externe gerichtheid van de opleiding. Voor een deel is dit gerealiseerd, zo trekt de opleiding nieuwe docenten aan, voor een deel nog niet daar waar het de externe gerichtheid betreft richting internationaal beroepenveld.

De opleiding wijst er verder op dat haar ambities verder reiken dan het initiëren en bereiken van de hierboven genoemde verbetermaatregelen. Zo wil de opleiding een structurele verbinding realiseren met de omgeving en met onderzoeksinstellingen, wil zij het profiel verder uitwerken naar een Randstedelijk profiel en wil zij de onderzoeksvaardigheden van het docententeam en de studenten versterken. Het auditteam onderschrijft deze ambities maar wijst erop dat de opleiding duidelijke prioriteiten dient te stellen, mede gelet op de beperkte additionele belasting van het docententeam.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) het auditteam gedurende de audit en in de documentatie voorbeelden aantrof van verbetermaatregelen, dat (ii) de opleiding op basis van evaluatieresultaten passende maatregelen neemt hoewel nog niet alle verbetermaatregelen zijn geëffectueerd en zij nog niet altijd prioriteiten stelt, beoordeelt het auditteam standaard 14 als voldoende.

Standaard 15: Bij de interne kwaliteitszorg zijn de volgende partijen actief betrokken: opleidingscommissie, examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en afnemend beroepenveld.

Bevindingen

Het auditteam heeft tijdens de audit gesproken met alle partijen die direct te maken hebben met de kwaliteit van de opleiding. Tot de gesprekspartners behoorden (representanten van):

- de beroepenveldcommissie, die bestaat uit een representatieve vertegenwoordiging van het werkveld, komt ten minste drie keer per jaar bijeen en adviseert de opleiding gevraagd en ongevraagd over onderwerpen als doelstellingen en programma. Zo is zij betrokken bij de ontwikkeling en validering van het opleidingsprofiel, de competentieset en het curriculum.
- de curriculumcommissie; wijzigingen in het curriculum bespreken docenten en management op formele en informele wijze.
- de kwaliteitscirkel: leden van de kwaliteitscirkel monitoren de kwaliteit van het onderwijs, i.h.b. de inrichting en de uitvoering ervan.

Het auditteam heeft zeven notulen bestudeerd van deze kwaliteitscirkel, verspreid over de periode september 2013 tot en met juni 2014. Hieruit blijkt dat zij ruim aandacht besteedt aan onderwerpen die dicht bij het primaire proces staan.

De opleiding beschikt daarmee over betrokken gremia die kunnen zorgdragen voor de informatievoorziening over de te nemen of genomen verbetermaatregelen naar medewerkers (via *Blackboard*), studenten (via de opleidingscommissie die zich thans actiever presenteert dan in het recente verleden het geval was) en de beroepenveldcommissie. Wat betreft alumni stelt het auditteam vast dat de opleiding op dit punt de afgelopen jaren een inhaalslag heeft gemaakt. Bijna 40 procent van de alumni wil participeren in de opleiding en daarbij verder vormgeven aan de vakinhoudelijke kant van de opleiding. Tevens maken alumni deel uit van het (werkveld)relatienetwerk van de opleiding.

De tevredenheid van studenten over de uitkomsten van studentevaluaties is matig. Zij geven aan dat het direct belang dat zij hebben bij verbetermaatregelen vaak beperkt is: verbetermaatregelen gelden meer dan eens voor de volgende lichting studenten. De opleiding heeft daarop besloten om het belang van evaluaties beter voor het voetlicht te brengen. Een adequate maatregel, zo vindt het panel.

Weging en oordeel

Overwegende dat (i) de opleiding de voor haar relevante *stakeholders* betreft bij evaluaties van het onderwijsprogramma, (ii) dat deze evaluaties voor de opleiding waardevolle gegevens opleveren, dat (iii) de opleiding een opleidingscommissie heeft die thans actiever opereert en dat (iv) met name de kwaliteitscirkels bijdragen aan het verbeteren van het primair proces, beoordeelt het auditteam standaard 15 als voldoende.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsing

De opleiding deelt de examencommissie met de opleiding Landscape & Environment Management. Onder de examencommissie ressorteert een toetscommissie. Voorafgaand aan een nieuw studiejaar stelt de toetscommissie een overzicht op van de door haar te beoordelen toetsen en legt zij deze lijst ter goedkeuring voor aan de examencommissie. Omgekeerd, kan de examencommissie aan de toetscommissie de opdracht geven om een toets te beoordelen naar aanleiding van klachten van studenten. De toetscommissie rapporteert vervolgens schriftelijk haar bevindingen over de toets waarna de examencommissie een besluit neemt over wat met de toetsresultaten gebeurt. Het auditteam merkt op dat een goede analyse van toetsresultaten nog ontbreekt. Het panel vindt het van belang dat de opleiding hier aandacht aan besteedt.

Als belangrijkste taak ziet de examencommissie het bewaken van de kwaliteit van het onderwijs en het bewaken van het eindniveau van afgestudeerden. Zij voert deze laatste taak uit door toe te zien op de naleving van de afstudeerprocedure, door examinatoren aan te wijzen en hen aanwijzingen te geven over hun wijze van functioneren (waaronder de cijfertoekenning). Ook is zij verantwoordelijk voor het afhandelen van bezwaarschriften en het treffen van maatregelen bij onregelmatigheden.

De examencommissie heeft recent het beleid verscherpt rond plagiaat waaronder het scannen van alle schriftelijke producten van studenten op plagiaat. In geval van plagiaat bepaalt de examencommissie de te nemen maatregelen.

De opleiding beschikt over een adequaat vormgegeven systeem van toetsing, waarbij de uitgangspunten op het gebied van toetsing zijn vastgelegd. Toetsing richt zich op het meten van gerealiseerde beroepscompetenties en krijgt vorm binnen de verschillende leerlijnen. De opleiding informeert studenten hierover in de blokhandleidingen. Hier zijn competenties, leerlijnen en de wijze van toetsing beschreven. De opleiding heeft in de Onderwijs- en Examenregeling per onderwijseenheid de bijbehorende toetsen opgenomen.

De examinatoren zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van toetsen. Naast de toets leveren zij de bijbehorende toetsmatrijs, het antwoordmodel en de normering. Voor iedere onderwijseenheid stelt de examinerende toetsmatrijs op die inzicht geeft in wat en hoe er getoetst wordt en hoeveel EC de student per toets verdient. Vervolgens beoordelen de leden van de toetscommissie de toets op basis van een checklist en bespreken zij hun bevindingen met de examinerende. Gepreksonderwerpen zijn daarbij de validiteit en betrouwbaarheid van de toets evenals de transparantie van de instructie voor de student en de normering. Moet de examinerende de toets aanpassen, dan bespreekt een lid van de toetscommissie dit. Na iedere onderwijsperiode rapporteert de toetscommissie aan de examencommissie over haar bevindingen ten aanzien van de toetskwaliteit. De toetscommissie zorgt ook, onder het toezicht van de examencommissie, voor eenvormigheid van de beoordelingsformulieren.

De student krijgt per studiejaar de mogelijkheid om een toets opnieuw te maken en heeft het recht op toetsinzage en op een toelichting op de beoordeling door de docent.

Uit de door het auditteam bestudeerde toetsen blijkt dat de opleiding zowel feitelijke kennis als inzicht toetst, dat de toetsen voldoende verspreid zijn over de leerstof en dat de vraagstelling in de toetsen de student de gelegenheid biedt om zijn kennis en inzichten op papier te zetten.

Het afstuderen

De afstudeerprocedure is binnen de onderwijsinstelling de afgelopen jaren veranderd. Deze is transparanter geworden, de begeleiding intensiever en meer gericht op de kwaliteit van het afstudeerwerk. Iedere student ontvangt voorafgaand aan zijn afstuderen een uitgebreide afstudeerhandleiding waarin procedures, eisen en beoordelingswijzen beschreven zijn. De praktijkcoördinator is degene binnen de opleiding die studenten voorlichting geeft over het afstuderen. Hij is tevens het aanspreekpunt voor studenten. Door de kleinschaligheid van de opleiding is deze coördinator goed bereikbaar. Zo krijgt de student bij het afstuderen begeleiding van drie personen: vanuit de opleiding door een procesbegeleider en een productbeoordelaar en vanuit het bedrijf waar de student afstudeert door de opdrachtgever. Laatstgenoemde dient ten minste te beschikken over hbo-bachelorniveau. De begeleiding door deze drie personen is echter beperkt, een keuze die de opleiding gemaakt heeft om studenten de gelegenheid te bieden te laten zien wat hij zélf kan. Voor de aard van de begeleiding betekent dit dat deze vooral vraaggestuurd is.

De student rondt het afstudeertraject af met een afstudeerwerkstuk, een artikel, een presentatie over het onderzoek en een reflectieverslag. Hierbij zijn ten minste twee beoordelaars betrokken. Ligt het oordeel van de beoordelaars te ver uiteen, dat schakelt de opleiding een derde beoordelaar in.

Voorafgaand aan zijn afstuderen stelt de student een plan van aanpak op dat door verschillende docenten, in wisselende teams, beoordeeld wordt. De productbeoordelaar is altijd tevens een inhoudelijk deskundige, de procesbegeleider bezoekt de student tijdens het afstuderen tenminste één keer. Daarnaast vindt op de opleiding begeleiding plaats waarbij in toenemende mate ook een lector betrokken is. Recent is de opleiding gestart met afstudeerkringen. Hierbij wisselen studenten onder begeleiding van een docent hun ervaringen uit op het gebied van afstuderen. Het eindproduct, het afstudeerwerkstuk, wordt beoordeeld door de procesbegeleider, de productbeoordelaar en de begeleider vanuit het bedrijf.

Het auditteam stelt vast dat de hele afstudeerprocedure gekenmerkt wordt door voldoende *checks and balances*, dat 'stoplichten' op cruciale momenten in het afstudeerproces zijn ingebouwd waardoor reparatie van het traject tijdig plaatsvindt en betrokken partijen niet achteraf voor verrassingen komen te staan. Zo vindt halverwege het afstudeeronderzoek een functioneringsgesprek plaats waarbij opdrachtgever, begeleider en student betrokken zijn. De student ontvangt dan concrete feedback op zijn functioneren.

Oordeel auditteam

Het auditteam heeft voorafgaand aan de audit een lijst met afstudeerproducten ontvangen en hieruit vervolgens 15 eindwerkstukken geselecteerd en beoordeeld. Samenvattend oordeelt het auditteam de meerderheid van de eindwerkstukken als voldoende. Een enkele scriptie vindt het panel matig, maar niet onvoldoende. De beoordelingsrange is daarbij breed: van matig tot en met zeer goed.

De beoordeling door het auditteam van de afstudeerwerkstukken wijkt niet wezenlijk af van het oordeel van de opleiding. Een aantal observaties hierbij: de focus van de opdracht kan in een aantal gevallen beter. Door de open vraagstelling waaiert het onderzoek breed uit met als gevolg dat de lezer met moeite het overzicht behoudt. Binnen de kaders van een afstudeeropdracht is het van belang dat de student leert te focussen. Het 'waarom' van een vraagstelling en het 'wat' van de analyseresultaten verdienen, naar het oordeel van het panel, een meer uitgebreide toelichting.

In een aantal gevallen zou een scherpere vraagstelling, die meer sturend is voor het onderzoek, geleid hebben tot een andere proefopzet en een resultaat dat voor de opdrachtgever van meer waarde is.

Voor de positionering van Inholland als 'regionaal kenniscentrum' zou het goed zijn als meer scriptieonderwerpen te maken hebben met de focusthema's. Eén prima voorbeeld trof het auditteam aan bij de door haar geselecteerde eindwerkstukken. Dit onderzoek illustreert wat de waarde is voor het regionaal kenniscentrum om de samenwerking te zoeken met een kennisinstelling op het terrein van dier- en veehouderij, zoals met Wageningen UR Livestock Research.

Oordeel werkveld

Evaluaties onder organisaties waar studenten afstuderen laten zien dat werkgevers tevreden zijn over het niveau van de afgestudeerden. Deze tevredenheid betreft bijvoorbeeld de professionaliteit van de student, hun oplossingsgericht handelen en het gebruikmaken van recente ontwikkelingen in het vakgebied.

Alumni-onderzoek uit de periode 2010-2013 laat zien dat zij tevreden zijn over de inhoud van de opleiding. Zestig procent van de afgestudeerden bezet een functie op hbo-bachelorniveau. Opmerkelijk is dat 91 procent van de alumni in een enquête in 2013 aangaf dat de opleiding niet aansluit bij hun *functie*. Gelet op dit percentages, wil de opleiding de beroepsrollen die zij onderscheidt sterker binden aan de beroepspraktijk. Het auditteam vraagt zich af of dit het beoogde effect zal hebben. Het panel denkt dat veel meer afgestudeerden op doorgroefuncties moeten solliciteren om na verloop van tijd, afhankelijk van hun prestaties, op hbo-functies terecht te komen.

Weging en oordeel

Overwegend dat (i) de opleiding uitgangspunten heeft geformuleerd op het terrein van toetsbeleid en beschikt over een voldoende uitgewerkt systeem van toetsing, dat (ii) de examencommissie en de toetscommissie duidelijk gepositioneerd zijn binnen de opleiding, dat (iii) verschillende beoordelaars de eindproducten van studenten beoordelen, dat (iv) de afstudeerprocedure duidelijk is vormgegeven waarbij meerdere personen betrokken zijn, dat (v) het auditteam de cijfers waarmee de eindproducten door de opleiding zijn beoordeeld onderschrijft en dat (vi) de eindwerkstukken het bachelorniveau representeren, maar dat de aansturing op de onderzoeksvraag nog kan verbeteren, komt het auditteam op standaard 16 tot het oordeel voldoende.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De opleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Inholland leidt op voor functies die als arbeidsmarktrelevant gelden. De opleiding biedt een programma aan dat samenhangend is, studenten voldoende diepgang biedt en zich richt op voor de sector relevante (deel)gebieden. De internationaliseringscomponent verdient over de hele linie meer aandacht. De gebruikte literatuur is *up to date* en biedt studenten voldoende inzicht in recente ontwikkelingen in het vakgebied, daarbij geholpen door een docententeam dat adequaat is toegerust, zowel vakinhoudelijk als didactisch.

De opleiding heeft voldoende zicht op het niveau van de groep instromende studenten en biedt hen op de terreinen Nederlands en Scheikunde de mogelijkheid om hun kennis bij te spijkeren. De omvang van het docententeam, hun brede takenpakket en de hiermee gepaard gaande werkdruk vormen nog een aandachtspunt.

Het kwaliteitszorgsysteem is op orde, de opleiding neemt op basis van evaluaties passende verbetermaatregelen. Zowel de toetsen als het niveau van de afstudeerwerkstukken zijn op hbo-bachelorniveau.

Het auditteam acht de opleiding Dier- en Veehouderij accreditatiewaardig en adviseert de NVAO de accreditatie van de opleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Inholland te verlengen voor de periode van zes jaar.

6. AANBEVELINGEN

Het auditteam geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee.

- Inholland in het algemeen en deze opleiding in het bijzonder zou voor zichzelf de ruimte/flexibiliteit moet creëren om een vitale opleiding te blijven, een opleiding die meebeweegt met de tijd. Dit als tegenhanger van een opleiding die door procedures, formats en controlevoorschriften in zichzelf gekeerd raakt. Dat risico loopt de opleiding nu wel.
- Let op dat de opleiding niet teveel neigt in de richting van diergeneeskunde.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Hogeschool Inholland hbo-bacheloropleiding Dier- en Veehouderij voltijd	
Onderwerpen / Standaarden	Oordeel
Beoogde eindkwalificaties	
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	v
Programma	
Standaard 2. Oriëntatie programma	v
Standaard 3. Inhoud programma	v
Standaard 4. Vormgeving programma	g
Standaard 5. Instroom programma	g
Standaard 6. Studeerbaarheid programma	v
Standaard 7. Omvang en duur programma	v
Personeel	
Standaard 8. Doeltreffendheid personeelsbeleid	v
Standaard 9. Kwalificaties personeel	g
Standaard 10. Omvang personeel	v
Voorzieningen	
Standaard 11. Huisvesting en materiele voorzieningen	v
Standaard 12. Studiebegeleiding en informatievoorziening	v
Kwaliteitszorg	
Standaard 13. Periodiek evalueren	g
Standaard 14. Evalueren en verbetermaatregelen	v
Standaard 15. Betrekken van partijen bij interne kwaliteitszorg	v
Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	
Standaard 16. Toetsen en eindkwalificaties	v
Algemeen eindoordeel	v

BIJLAGE II Opleidings specifieke eindkwalificaties

De student ontwikkelt de volgende competenties (tussen haakjes staan de 'nieuwe' competenties, zoals die formeel landelijk nog vastgesteld moeten worden):

- Vermarkten (Ontwikkelen en vermarkten van producten en/of diensten);
- Onderzoeken (Opstellen en uitvoeren van toegepast onderzoek);
- Strategisch ondernemen (Opstellen van een ondernemingsplan);
- Leiding geven (Leiding geven aan projecten, processen en personen);
- Voorlichting/advies (Acquireren en advies geven én Interactief informeren (voorlichten) van specifieke doelgroepen);
- Beleid (Vertalen en toepassen van regelgeving en beleid);
- Kwaliteit en Ketenbeheer (Toepassen van een kwaliteitszorgsysteem);
- Operationeel beheren dier- of veehouderij (Analyseren en optimaliseren van een dier- en veebedrijf in relatie tot de omgeving).
- (De internationale sector overzien);
- (Maatschappelijk verantwoord ondernemen en zelfsturen).

Voorbeeld uitwerking van de competenties. De competentie op het terrein van vermarkten.

MAJOR OF AGRICULTURE COMPETENTIE: VERMARKTEN (augustus 2009)			
Beschrijving competentie:	Beheersindicatoren		
De afgestudeerde demonstreert in staat te zijn om voor een product of dienst in de sector van zijn opleiding de markt (nationaal en internationaal) kwantitatief en kwalitatief in kaart te brengen en op basis daarvan een (internationaal) marketingplan te kunnen opstellen en financieel economisch onderbouwen.	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kan offertes vergelijken 2. Kan een kostprijsberekening maken 3. Kan de elementen toepassen die nodig zijn voor offerte-opbouw 4. Kan een marktinventarisatie in kaart brengen 5. Kan (inter)nationale omgevingsfactoren beschrijven en analyseren 6. Kan trends/ontwikkeling en in de markt in kaart brengen 7. Kan met de klant diens wensen inventariseren 8. Kan de wensen van de klant herkennen als relevant (technisch) probleem 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kan offertes opstellen 2. Kan een interne productanalyse uitvoeren 3. Kan een (internationaal) marktonderzoek uitvoeren 4. Kan een enquête opstellen t.b.v. marktonderzoek 5. Kan de juiste statistische methoden gebruiken 6. Kan marktonderzoeksgegevens rapporteren 7. Kan een verkoopgesprek voeren en onderhandelen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kan een concurrentie en afnemersanalyse uitvoeren 2. Kan een globaal marketingplan opstellen en financieel economisch onderbouwen 3. Kan een globaal exportbeleidsplan opstellen en financieel onderbouwen 4. Kan op grond van trends/ontwikkelingen in de markt nieuwe product/marktcombinaties (innovaties) bedenken en mede ontwikkelen

Context:	Kennis & Inzichten	Vaardigheden	Attitude
De afgestudeerde in de rol van accountmanager, productmanager, marketingmedewerker communiceert met toeleveranciers/afnemers. Een dilemma betreft de positie van het bedrijf/de productgroep in de internationale concurrerende markt en daarnaast het spanningsveld tussen kosten en kwaliteit, maar ook tussen vraag en aanbod.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ marketing ▪ marktonderzoek ▪ relevante statistische kennis ▪ enquêteren ▪ communicatie-technieken ▪ algemene en bedrijfseconomie ▪ ethiek 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ onderzoeken ▪ enquêteren ▪ rapporteren ▪ communiceren in nederlands en engels, (duits) ▪ statistisch verwerken gegevens ▪ analyseren van marktgegevens ▪ onderhandelingstechnieken ▪ open vragen stellen ▪ uitvoeren SWOT 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Marktgericht denken ▪ Doorzettingsvermogen ▪ inlevingsvermogen ▪ analytisch vermogen ▪ resultaatgericht ▪ creatief ▪ flexibel

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma

Onderwijsprogramma DV 13-14, 4-jarig.

	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 1	Oriëntatie	Voorlichting en Beleid	Onderzoeken A	Primair Bedrijf
	Vermarkten	Strategisch ondernemen	Keten	Stage
	Bouw en functie dier 1	Bouw en functie dier 2	Stage	
Jaar 2	Intro DG	Onderzoeken B	Onderzoeken C	Fokkerij/voortplanting
	Intro DS	Keten en kwaliteit	Beleid en advies	Gewasteelt en diergezondheidszorg
	Financieel beheer	Voeding herkauwers	Voeding eenmagigen	Marketing en communicatie
Jaar 3	Stage	Stage	Ondernemingsplan	Beleid
			DS: Dier-Mens-Relaties	DS: Wildlife 1
			DG: Risicomanagement	DG: Wildlife 1
Jaar 4	DS: Sustainable tourism	DS: Natuur en landschap	Afstuderen	Afstuderen
	DG: Paard en gezelschapsdieren	DG: Landbouwhuisdieren		
	Green juniors (extern project)	Green juniors (extern project)		
	Professionalisering (trainingen)	Professionalisering (trainingen)		

DG = afstudeerrichting Dier en gezondheid, DS = afstudeerrichting Dier en samenleving

Onderwijsprogramma DV 13-14: 3½-jarig.

	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 1	Oriëntatie	Voorlichting en Beleid	Onderzoeken A	Fokkerij/voortplanting
	Vermarkten	Strategisch ondernemen	Keten	Gewasteelt en diergezondheidszorg
	Bouw en functie dier 1	Bouw en functie dier 2	Primair Bedrijf	Marketing en communicatie
Jaar 2	Intro DG	Onderzoeken B	Onderzoeken C	Beleid
	Intro DS	Keten en kwaliteit	Beleid en advies	DS: Wildlife 1 DG: Wildlife 1
	Financieel beheer	Voeding herkauwers	Voeding eenmagigen	DS: Wildlife 2 DG: Wildlife 2
Jaar 3	DS: Sustainable tourism DG: Paard en gezelschapsdieren	DS: Natuur en landschap DG: Landbouwhuisdieren	Ondernemingsplan	Stage
	Green juniors (extern project)	Green juniors (extern project)	DS: Dier-Mens-Relaties DG: Risicomanagement	
	Professionalisering (trainingen)	Professionalisering (trainingen)	DS: Dier-Mens-Relaties DG: Complementaire geneeswijze	
Jaar 4	Afstuderen	Afstuderen		

DG = afstudeerrichting Dier en gezondheid, DS = afstudeerrichting Dier en samenleving

BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels

Programma visitatie opleiding Dier- en Veehouderij. Hogeschool Inholland, vestiging Delft. Rotterdamseweg 141.

Programma 9 september 2014.

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerpen
09.15 – 09.30	Ontvangst auditteam	
09.30 – 10.15	Auditteam, intern overleg	
10.15 – 11.15	<u>Management:</u> Peter Scheerder (domein directeur), Pieter Pot (manager onderwijs en onderzoek)	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Eigenheid opleiding – ambities - hbo-niveau - relatie beroepenveld – samenhangende onderwijsleeromgeving -opzet/inhoud programma – keuze werkvormen – actuele ontwikkelingen, aansluiting instroom – internationalisering – onderzoeksdimensie – toetsen en beoordelen
11.15 – 11.30	Pauze/intern overleg auditteam	
11.30 – 12.30	<u>Docenten:</u> Leontine Wijnands, Judith Velthuizen, Linda Krijgsman, Nathalie de Ridder, Manon Mansier, Suzanne Groot, Timo Koomen, Wendy Molendijk	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Ambities - onderwijsprogramma - begeleiding stage en afstuderen - professionalisering/deskundigheidsbevordering – studiebegeleiding - internationale oriëntatie
12.30 -13.15	Lunch auditteam en eerste gelegenheid open spreekuur	
13.15 -14.15	<u>Curriculumcommissie:</u> Judith Velthuizen (vz.), Leontine Wijnands, Timo Koomen, Elske Janssens	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Bevoegdheden en taken van de commissies - rol in de borging kwaliteit opleiding en afstuderen, werkwijze herziening curriculum
14.15 -15.15	<u>Ex-cie/Toetscie</u> Trinette Vermaat (ambtelijk secretaris examencommissie), Ton Bezemer (lid examencommissie), Timo Koomen (plv. vz. lid examencommissie), Jenny Schrauwen (vz. toetscommissie), Leontine Wijnands (lid toetscommissie)	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Bevoegdheden en taken van de commissies - rol in de borging eindniveau en afstudeerproces, interne kwaliteitsborging toetsen – resultaten

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerpen
15.15- 16.00	<u>Studenten:</u> Iris van der Struis (DV1, 3,5 jaar), Dymphie Brouwer (DV1), Willemijn van Duinen (opl.com. DV2), Renée Baris (DV2, studentenvereniging FMC), Meike Odijk (DV3, kwaliteitscirkel, afst. Dier en Samenleving), Tom Verschoor (DV3, 3,5 jaar, afst. Dier en Gezondheid), Laura Coenraads (DV4, kwaliteitscirkel, opl. com. afst. Dier en Samenleving), Sebastiaan de Coo, DV4, afst. Dier en Gezondheid)	<u>Gespreksonderwerpen:</u> kwaliteit en relevantie programma – aansluiting – studie- last - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten- opleidingsspecifieke voor- zieningen – eigen producten
16.00 –16.45	Rondleiding	
16.45 –17.15	Intern overleg auditteam	

Programma 10 september 2014.

9.15 – 9.30	Inloop auditteam		
9.30 – 9.45	intern overleg auditteam		
9.45– 10.45	<u>Werkveldcommissie en alumni:</u> Liebe Vellenga (bvc), Margreet de Groot (bvc), Anna Koornneef (bvc, alumni), Sander Zijderveld (bvc), Hannah Nieuwenhuis (alumni), Robin Smit (alumni)		<u>Gespreksonderwerpen:</u> Contacten met opleiding - kwaliteit en relevantie van de opleiding - actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma - eindkwalificaties - projectopdrachten - stage en begeleiding -onderzoekscomponent
10.45 –11.30	<u>Onderzoekscomponent</u> Olaf van Kooten (lector), Suzanne Groot (CoE Dier), Leontine Wijnands, Marja den Toom		<u>Gespreksonderwerpen:</u> Borging van de onderzoekscomponent, ervaring met onderzoek, betrokkenheid externe partners bij onderzoek
11.30 – 12.00	Presentatie leeromgeving		
12.00 – 12.45	Lunch auditteam en tweede gelegenheid open spreekuur		
12.45 – 13.30	<u>Kwaliteitszorg:</u> Pieter Pot (manager onderwijs en onderzoek, betrokken bij kwaliteit), Timo Koomen (kwaliteitscoördinator), Trinette Vermaat (klachtencoördinator), Wendy Molendijk (kwaliteitscirkel)		<u>Gespreksonderwerpen</u> Borging kwaliteit en niveau opleiding, relatie met management, taken en verantwoordelijkheden, voorbeelden rond kwaliteitszorg
13.30 - 13.45	<i>Pending issues</i> auditteam		
13.45 – 14.30	Bepalen voorlopig oordeel auditteam		
14.30 – 15.00	Terugkoppeling voorlopig oordeel door auditteam		

Werkwijze

Bij de beoordeling van deze opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 22 november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan een auditpanel moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd variant.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Het oordeel van het auditpanel, vastgelegd in een conceptrapport, werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde standaarden voor basiskwaliteit.

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 16 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste de standaarden 1, 3, 6, 9, 13, 14, 15 en 16 als 'goed' worden beoordeeld.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste de standaarden 1, 3, 6, 9, 13, 14, 15 en 16 als 'excellent' worden beoordeeld.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding.
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties / Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docent(en) en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid;
 - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzicht van de contacten met het werkveld.
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.
- Onderwijsbeleidsplan.
- Beleidsplan op het gebied van onderzoek in relatie tot de aangeboden opleidingen.
- Personeels(beleids)plan.
- Voorzieningenplan.
- Kwaliteitszorgplan.
- Beleidsplan ten aanzien van de toegankelijkheid en studeerbaarheid voor studenten met een functiebeperking. Het auditpanel heeft de volgende eindwerken bestudeerd en beoordeeld⁷:
- Overzichtslijst van *alle* afstudeerwerkstukken van de laatste twee jaar (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid). De door het auditteam bestudeerde en beoordeelde lijst met eindwerkstukken (op studentnummer) ziet er als volgt uit.

Aantal	Studentnummer
1	476976
2	476253
3	483225
4	482026
5	480090
6	479938
7	468881
8	469585
9	462590
10	494955
11	489216
12	497654
13	502375
14	490540
15	501239

⁷ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE VI Overzicht auditpanel

Samenstelling, expertise en korte functiebeschrijvingen van voorzitter, leden en secretaris.

Naam (inclusief titulatuur)	Rol (voorzitter / lid / student-lid)	Domeindeskundige (ja / nee)
De heer R.J.M. van der Hoorn MBA CMC	Voorzitter	nee
De heer ir. M.P. Cuijpers	Lid	ja
De heer dr.ir. J.G.W.M. Swinkels	Lid	ja
De heer ir. M.C. Verschuur	Lid	ja
Mevrouw M. Evers	Student-lid	nee

Secretaris/Coördinator

Naam (inclusief titulatuur)	Gecertificeerd d.d.	
De heer drs. G.W.M.C. Broers	2010	

1	De heer Van der Hoorn is sinds 1996 mede eigenaar van de Hobéon Groep. Hij is gecertificeerd lid van de orde van organisatiekundige en organisatieadviseurs (OOA) en leadauditor ISO 9001. De heer Van der Hoorn beschikt over ruime ervaring op het terrein van auditen.
2	De heer Swinkels is directeur van een consultancybureau en lector duurzame ontwikkeling veehouderijketens aan de HAS Hogeschool in Den Bosch.
3	De heer Cuijpers is directeur van LTO Nederland.
4	De heer Verschuur is werkzaam bij Van Hall Larenstein (VHL), onder meer als hoofddocent bij een aantal hbo-bachelor- en hbo-masteropleidingen en als projectleider/-coördinator voor diverse internationale onderwijsprojecten.
5	Mevrouw Evers is student Dier- en Veehouderij aan de HAS Hogeschool.

Op 16 juli 2014 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Inholland onder nummer 003012.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van de NVAO. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling -anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het Evaluatiebureau-, die een volstrekt onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl